Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SWOBODA

РІК XIX. НЮ ЙОРК, Н. Й. ЧЕТВЕР, 2. МАРТА. 1911. ЧИСЛО 9. VOL. XIX. NEW YORK, N. Y., THURSDAY, MARCH 2, 1911. No. 9.

До відома

всім членам Р. Н. Союза і цілій українській суспільности.

На підставі ухвали XI. Головної Конвенції в Cleveland, О. Руський Н. Союз вступив в члени Славянського Імміґраційного Товариства (Slavonic Immigrant Society) в Ню Йорку. Всч. о. Александер Улицький, греко-кат. парох з Jersey City, N. J. зістав іменований одним з директорів сего Товариства, а до загального Комітету війшли пп. Дм. Капітула і Т. Лабовський. Крім того один з наших Русинів працює постійно в бюрі згаданого Товариства.

В виду того просимо усіх родимців відносити ся від тепер у всіх справах, тикаючих ся наших еміґрантів, на слідуючу адресу: **Slavonic Immigrant Society, 436 West 23-d Street, New York City.** До Товариства можна писати в язиці руськім, польськім, словацькім, або в якім небудь славяньскім. На всі питаня відповідає ся відворотною почтою, а всі поручені справи полагоджують ся совісно і точно після бажаня інтересованих одиниць.

В члени сего Товариства можуть, а навіть повинні вступати так поодинокі особи славянського походженя як і цілі братства чи товариства. Поодинока особа платить річно $5.00, а братство або товариство $10.00 річної вкладки. Кождий член має право відносити ся до Товариства з яким небудь порученєм чи орудкою, або за якоюнебудь порадою дотично прибуваючих з краю чи відїжджаючих з поворотом еміґрантів, а Товариство полагоджує всї порученя своїх членів зовсім безплатно. Чи спроваджує хто з краю свою родину, чи приятелів або знакомих, — не потребує трудити ся лично аж до Ню Йорку і гаїти собі дорогий час та тратити гроші на подорож. Він напише пару слів до Товариства, а воно зробить вже за него усю роботу і доставить йому прибуваючого еміґранта аж на місце призначеня.

Наші Союзовці не повинні забувати, які права мають вони від нинішнього дня до Славянського Імміґраційного Товариства в Ню Йорку. Вони-ж ухвалили платити зі своєї каси до сего Товариства річно по $500.00, а за сі гроші кождий член нашої орґанїзації має право домагати ся від Товариства належної поради і обслуги. Один наш директор і двох виділових подбають за кождий раз, щоб справедливі домаганя наших Союзовців були респектовані і щоби нікому не діяла ся ніяка кривда.

Від тепер кождий член Р. Н. Союза, маючи намір спровадити кого небудь зі старого краю, повинен подати йому заздалегідь точну адресу Славянського Імміґраційного Товариства (в анґлійськім язиці) і наказати його в листі, щоб не віддавав ся в руки ніякого иншого аґента, а лишень того, що виходить по еміґрантів в рамени Слав. Ім. Товариства. Секретар Слав. Ім. Товариства, п. А. В. Куколь має на Ellis Island (касельґарді — як наші люди кажуть) велике поважанє і всі еміґраційні урядники дуже його респектують. Теперішний еміґраційний комісар дуже собі остра людина, а прецінь не годен знайти в поступованю Слав. Ім. Товариства, репрезентованого п. Кукольом, ніякої, хочби найменшої скази. Се вже хиба найліпша запорука, що наші прибуваючі еміґранти будуть обслужені совісно й щиро, що не мати-муть при висіданю з корабля ніякої жури і що прибудуть на місце призначеня без ніяких клопотів.

Не треба думати, що Слав. Ім. Товариство, се якась чужа для нас інституція. Ні, вона наша! хоч нерідна, але наша, бо ми вкладаємо там свої гроші і маємо у ній своїх трох заступників та ще й одного постійного урядника. Не забувайтеж, родимці, за се одиноке еміґраційне товариство, до котрого ми маємо свої, запоручені статутом права і користайте з тих прав в цілій повні. Нехай від тепер ані один сьвідомий Русин не удає ся до чужих, часто навіть ворожих нам еміґраційних товариств та їх аґентів! Нехай кождий удає ся зі всякими еміґраційними справами там, де вложив свої гроші і де його не ошукають, не здруть до сорочки, не насьміють ся з нього, але обслужать совісно й щиро, як рідного брата-славянина!

Всї наші старокраєві часописи, а особливо всї ті руські товариства, що занимають ся еміґрацією Русинів до Злучених Держав Пів. Америки, просимо уклінно звернути на отсе повідомлене свою ласкаву увагу і зробити усьо можливе, щоб еміґраційну струю наших переселенців звернути до згаданого Славянського Імміґраційного Товариства, на адресу: **Slavonic Immigrant Society, 436 West 23-d Street, New York, N. Y.**

Д. КАПІТУЛА, гол. предс. Р. Н. Союза
А. ШАРШОНЬ, гол. кас. Р. Н. Союза
С. ЯДЛОВСЬКИЙ, гол. фін. секр. Р. Н. С.
Т. ЛАБОВСЬКИЙ, гол. рек. секр. Р. Н. С.

ВІСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

„Рідна Школа“.

Сучасне духове і політичне житє Русинів в Галичині пливе якимсь прискореним, горячковим темпом. Тим чинником, що так захоплює всїх Русинів, без ріжниці на погляди і партії, запалює їх уми і будить в них далекосяглі надії, є справа „Рідної Школи“.

В цілій Галичині лунає тепер могучий клич: „В рідній школі наша будучність!“, якого відгомін розходить ся далеко поза її границі, доходить до всіх закутин землі, де живуть Русини, у котрих бє руське серце і живе надія в воскресенє нашої самостійної Руси-України.

Щоби зрозуміти силу і значінє тої великої ідеї, яка містить ся в тім кличі, треба розібрати відносини, серед яких вона зродилась тай її ґенетичний розвій аж до теперішної її сили і могучости. За часів нашої політичної самостійности стан нашого шкільництва був сьвітлий. Стан сей зовсім підупав з упадком тої самостійности, з якою в парі йшла утрата національної школи і заступлене її чужородною. Утрата національної школи була найважнішою причиною упадку національного житя в українських землях, була причиною теперішного застрашаючо великого числа неграмотних між нашим народом, взагалі була причиною теперішних злиднів і нужди нашого народу.

Теперішні політичні условини житя галицьких Русинів є того рода, що істнуючі державні школи. хоч вони є удержувані коштом руського народа, однак приносять тому народови замість користи, велику шкоду. Від часу як всьо державне шкільництво захопили в свої руки наші сусїди, Поляки, опанувавши цілу Раду Шкільну Краєву, зробили вони школу средством аґітаційним для своїх політичних цілий, котрі, як звісно, стремлять до того, щоби всі галицькі Русини небавом почули ся Поляками. І хоч їм їх пляни не зовсїм удають ся, то все таки, маючи всі школи в своїх руках, вводять в них свою русиноїдну політику, затроюють молоді серця нашої молодїжи і так викривлюють характери молодого поколїня.

Очевидно проти того мусїла повстати і повстала реакція зі сторони Русинів і так дійшло до того, що нинї вся ворожнеча між обома народами в найострійшій формі виступає якраз на полі шкільництва.

Нетерпимість і звірський шовінізм зі сторони Поляків доходять до того, що нашу дітвору катують польські учителї за те лиш, що вона не хоче молити ся по польськи.

Численні процеси в новійших часах на ту тему, а вкінци недавний факт, що скоїв ся в Жулинї, Стрийського повіта, де учитель Поляк, Ґрайс, на смерть закатував руську дитину за те лиш, що не хотіла молити ся по польськи, вказує, як неможливими стали відносини між обома народами.

Однак в міру того, як положенє Русинів на полі шкільництва ставало неможливим, почали у них родити ся думки про самооборону, а на думки ті навели Русинів самі Поляки своїми ударами, виміреними проти них.

З одної сторони утруднювали в нечуваний спосіб доступ до всяких шкіл, котрі захопили в свої руки, головно до шкіл народних і виділових по містах та до польських державних шкіл середних, а з другої сторони не допускали до заснованя руських державних шкіл. Тоді у Русинів повстала велика думка: орґанізувати власним коштом свої національні школи. Між народом поніс ся великий клич: „В рідній школі наша будучність“, котрий відразу одушевив і пірвав цілий нарід за собою. Нині понятє „Рідна Школа“ є найдорожшим ідеалом для кождого сьвідомого Русина.

Першим вислідом того одушевленя була приватна ґімназія в Рогатині, відтак в Яворові, Городенці, Копичинцях, Збаражи і реальна ґімназія в Буську. Все те повстало протягом трох лїт, а теперішний їх стан як найкрасший, як отсе викаже табличка.

	Місцевість	Клас	Відділів	Учеників	Учениць
1	Рогатин	4	9	393+(2)*	26
2	Яворів	3	4	170	(2)
3	Копичинці	3	3	99	—
4	Городенка	2	2	65	7
5	Збараж	1	1	43	2
6	Буськ	1	2	62	14
	Разом .	14	21	832+(2)	49+(2)

*) Числа в скобках се приватисти.

У всїх тих ґімназіях побирає науку 885 учеників, в тім 51 дівчат, а науку уділяє 43 професорів і учителїв. Сї так великі успіхи трилїтної праці могли дійсно одушевити загал Русинів до „Рідної Школи“. Всї зрозуміли, що лише виховане цїлого поколїня в щиро патріотичнім дусї може нас зробити відпорними на всї замахи польонїзації нашого народу, може нас наскрізь перетворити, викорінити з нас наше рабство, нашу байдужність і оспалість, а збудити в нас сьвіжу енерґію і завзятє до праці над відродженєм і воскресенєм нашої вітчини.

Клич „Рідна Школа“, як з одної сторони будить у Русинів великі надїї, так з другої сторони накладає на них величезні обовязки: забезпеченє матеріяльне тих шкіл.

І ту виринають на перший плян зворушаючі явища, доси у нашому житю небувалі. — Неграмотний селянин з Красноселець, Збаражського повіта, Іван Телевяк, записує половину свого майна, вартости 52.000 кор. на фонд „Рідної Школи“. Ті, своїми забуті, чужими переслїдувані, народні учителї з'обовязують ся складати на фонд „Рідної Школи“ 20—30 проц. своєї мізерної пенсії і то „так довго, доки їх не наженуть і того гіркого хлїба не позбавлять“. Инші знов жертвують найдорожші памятки по своїх подругах, як: золоті ковтки, перстенї, годинники і т. п., другі зрікають ся пити і курити а заощаджені гроші складають на „Рідну Школу“.

Дїти відмовляють собі ласощів з нагоди сьвят, а заощаджені сотики дають на „Рідну Школу“. Одним словом вся лучша часть нашої суспільности наложила на себе поголовний податок на „Рідну Школу“.

Однак на жаль лише часть суспільности. Загал суспільности ще зимний на всї розпучливі поклики до жертв. На 35 міліонів українського народу на сьвіті, або хоч би лиш на 3 міліони Українців в Галичині доси ледви 3.000 доложило хочби сотик до фонду „Рідної Школи“. А прецінь се така благородна ціль: Нарід хоче просьвіти і науки в рідній мові! Хтож міг би йому сего заборонити?

А однак забороняють йому і ніхто инший, як лиш ті непрошені опікуни руського народу — Поляки. Їх налякав великий ідейний рух нашого народу тай почали нелюдськими способами той рух спиняти.

Однак те все не сьміє спинити Русинів від раз початого дїла. Крім згаданих висше шести ґімназій, є у нас еще кількадесять шкіл иншого рода по всїх більших містах Галичини. Зовсїм нема у нас еще шкіл торговельних і промислових. Щоби уняти ціле приватне шкільництво в певну одноцільну систему, завязав ся в тій цїли Краєвий Шкільний Союз у Львові (при ул. Домініканській ч. 4), до якого ввійшли представителї всїх українсько-руських просьвітних і економічних товариств, а на чолї Союза станули найповажнійші наші мужі, як проф. університету Мих. Грушевський, посол до сойму і голова „Просьвіти“ Іван Кивелюк, та головний пропаґатор ідеї „Рідна Школа“ сьвященик о. Омелян Ваньо.

„Краєвий Шкільний Союз“ має за мету начальний нагляд над всїми нашими приватними школами і дбати про їх матеріяльне забезпеченє. Задача ся незвичайно велика і трудна. Утриманє всїх тих шкіл коштує річно сотки тисяч корон. А прелїмінар буджету на слїдуючий рік викавує видатки лише на самі ґімназії в висоті 183.720 кор. А коли додати до сего видатки на утриманє всїх прочих приватних шкіл тай кошти удержаня нових шкіл, які в слїдуючім роцї повстати мусять, то отсе бачить наша суспільність, які обовязки тяжать на її чести.

А дотеперішні жертви є так малі, що навіть в приближеню не в силі покрити біжучих видатків. Однак галицькі Русини не тратять надії. Вони вірять, що там, де розходить ся о наше національне „бути або не бути“, там відозве ся голос розрадли і потїхи та матеріяльна поміч зі всїх країн, де живе українсько-руський нарід.

Вони сподіють ся, що і їх брати з Нового Сьвіта, Америки, Канади і Бразилії поспішать їм з помочию, бо і їм певно залежить на тім, хто буде паном тої землї, де їх предки свої кости зложили.

Всї жертви на фонд „Рідної Школи“ належить слати на таку адресу: Тов. „Двістер“, ч. щадничої книжки 6.800. — Львів, ул. Руська 20.

І. Цьокан.

ЖЕРТВИ НА СТРАЙКЕРІВ В ВЕСТМОРЕЛЯНД КАВНТІ. ПА.

В числї 8. „Свободи“ оголошено загальну квоту $75.37
Від. 140 Р. Н. С. в Youngstown, O. 5.00
„ 137 „ Lackawanna, Pa. 10.00
„ 207 „ Jeanette, Pa. 10.00
„ 222 „ Mahanoy City, Pa. 10.00
„ 113 „ New Florence, Pa. звернув назад вислану йому запомогу, оголошену в 8-ім ч. „Свободи“ 3.45
Дмитро Демянович з Waterbury, Conn. зібрав на хрестинах у Николая Томащика отсї датки: Д. Демянович $1.00; по 50 цнт.: Л. Кантор, Д. Собчак, Д. Жидяк, А. Гудак, А. Попик і М. Павелчак; по 25 цнт.: М. Фельо, Гр. Бланар і Л. Кавчак; Настя Соленька 20 цнт.; Т. Турчик 10 цнт. — Разом . . 5.05

Загальна квота . $118.87

В імени страйкуючих складаю всім пп. Жертводателям щире спасибіг!

Д. Капітула,
Предс. Р. Н. Союза.

E 35

ПОЗІР РОДИМЦІ!

ПРОСИМО НАШИХ П. Т. ЧИТАЧІВ ЗВЕРНУТИ СВОЮ ЛАСКАВУ УВАГУ НА ПРОГРАМУ ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ ВЕЧЕРНИЦЬ В НЮ ЙОРКУ, ЯКА МІСТИТЬ СЯ НА 5-ТІЙ СТОРОНІ ОТСЕГО ЧИСЛА „СВОБОДИ.“

ЕВГЕНІЙ ГРЕБІНКА.

ЧАЙКОВСЬКИЙ

Роман з козацької старини.

З російського переклав

КСЕНОФОНТ КЛИМКОВИЧ.

(Конець)

IX.

„Добре, добре! ну до танців,
До танців, кобзарю!“
Т. Шевченко.

Грому, грому хлопці! — кричав Запорожець, шалено витанцьовуючи посеред сьвітлиці завзятого козака.

Музика греміла, стогнала; здавалось, труби готові були розлетїтись від лютих звуків, кітли й бубни попукали від силенних ударів; инших інструментів не було й чути. А Запорожець кричав: „Грому, грому! собачі діти!“ Микита розгуляв ся і крутивсь бистрим вихром по комнаті, то махнувши в гору руками, виростав червоним стовпом під стелю, то зо свистом і ляском розстеляв ся по земли, мов полумя, гонене з гори вітром. Навкруги танцюри товпили ся гарненькі личенька дївчат, сині жупани Гетьманців, і зелені кунтуші Запорозького товариства.

— Давно-б так танцювали, коли-б слухали Гадюку! — сказав Гадюка до Касяна, що стояв біля нього, — і він сам було-б танцював-би.

— Хто? — спитав Касян.

— Звісно, покійний полковник! Душа в мене не наверталась до Герцика. Я довідавсь де-що від прохожого кобзаря з Польщі і став було обгородкою розказувати полковникови, та ти прийшов і перешкодив.

— От що! Чому-ж ти йому просто не сказав?

— Не такий був покійник: в нього коли бувало хочеш, щоб спав, так кажи: не спи — а він навмисне ляже, щоб показати характерство. Така упряма душа була! Я вже став було йому говорити околицею, та не вдало ся доказати. Так і вмер, не дослухавши... Шкода! Тряхнемо, Касяне, стариною?

— Тряхнемо!

І оба, вискочивши із товпи до Микити, зачали виписувати ногами чудернацькі викрутаси.

Третий день уже тягнув ся бенкет у Пирятині, — такий бенкет, якого й діди не тямили, і внуки опісля не бачили, а ми тим більш не побачимо. Третий день уже бенкетували в пирятинського сотника Чайковського нечувані гості Запорожці з своїм кошовим Зборовським. Шуму, крику, веселощам кінця не було. То на помальованих конях їздили по городу всїлякі машкари, хто Жидом, хто Циганом, хто Німцем; деякі, навіть не боячись гріха, перебирались за чорта, цілого чорта, справдешнього чорта, і з хвостом, і з рогами; то вийшовши на базар, Запорожці влазили по шию в бочки з дегтем і показували, як душі грішників киплять у пеклї, а після вискочивши, скрізь мокрі, кидали ся в порох, в пісок і качались по земли, потїшаючи народ.

— Та відкіля набрало ся в вас сього народу? — спитав захожий Прилучанин свого побратима Пирятинця.

— Хиба ти не знаєш, що син нашого покійного протопопа жив на Січи, оженив ся з дочкою лубенського полковника і став богатий? Тут ціла історія. На тім тижні тратили Жида Гершка: він їм багато лиха наробив, я тобі після розкажу. А як нашого сотника вибрали в Лубни полковником, на місце покійного Івапа, то ми й зробили Чайковського своїм сотником. А тут приїхали гості, старі приятелї Чайковського з Січи, і заварили кашу. Віриш, братику, жінки третий день не варять обідати: все дивлять ся на ті дивниці; добре, що хоть у сотника на дворі всього доволї, їж, пий і танцюй, коли забажаєш. Чи не хочеш ти перекусити? Ходїмо!

— Хто відказуєть ся від хліба-соли?

— Славне снїданє! — говорив Пирятинець до свого побратима, напихаючи за обі щоки печену баранину.

— Наш сотник богач, та ще недавно купив собі землю в Домантові над Днїпром, знаєш... те саме місце, де він до Запорожців пристав.

— Купив?

— Купив. Ех, шкода, що тепер не літо! Воно хоч і не холодно, другої Параски (14 жовтня), та все уже осінь; пани сидять у комнатах: бачиш, ніжненькі, — а то-б ти побачив стільки панства, що коли-б кождий снив ся одної ночи по разу, то руки змучились би від хрестів... Тут і лубенський полковник, і сотники, і осаули, і хорунжі і всяке панство...

Тут розскочились двері з панського дому: вискочив Микита а за ним купа Запорожців і музик, і всі сьпіваючи й гуляючи, пустили ся до пивниці Чайковського. В мінуту викотили кілька десятків бочок і барилок з наливками й медами, і внесли до дому.

— Комедію замишляють Запорожці, — говорили одні.

— Побачимо, що з того вийде? — говорили другі між народом, що стояв товпою на широкім подвірю.

Запорожці внесли бочки в комнати, заперли двері, і трохи згодом дав ся чути стук молотів, потім дзеленькаючи вилетїли вікна а в слїд за ними посипались на народ обручі, дна і ґонтини з розбитих бочок, а в слїд за ґонтинами показало ся в вікні лице Микити і сказало голосно до народу.

— Люде добрі! хочете знати, чому говорить ся: „пяному море по колїна?“

— Хочемо! — одвічав народ, — як не хотїти?

— Так подивіть ся сюди, в вікно.

Хто не гляне в вікно, тільки в долоні сплесне. Запорожці забили в сьвітлиці двері, випустили з бочок настойку та ходять по колїна в коштовних напоях, і нахиляючись, пють їх, як конї воду...

„Але всякому весїлю буває кінець“ — сказав мабуть якийсь великий фільозоф, так і бенкетам Чайковського прийшов кінець. Побувши тиждень, кошовий зібрав ся їхати.

Був чистий сьвіжий осінний ранок, коли Запорожці, випивши по чарці на дорогу а по другій на конях, виїхали за город. Олексій з жінкою й старшинами випроваджав їх. З пів версти від города, в степу, стояв курган; на кургані горів великий огонь і товпились люде.

Кошовий батьку! — сказав Чайковський з комічною повагою, підїзджаючи до Зборовського, — на кургані видко людей, купою стоять: мабуть чи не Татаре або Турки, позволь язика дістати.

— З Богом, братику, — одвічав кошовий.

— Зимівник, батьку, — одвічав Чайковський, вертаючись від кургана, — зимівник старого Касяна, мабуть тут і Січ недалеко. Просить хазяїн до хати.

— Добре, ваші голови! — кричав кошовий підїзджаючи до кургана.

— Ваші голови, ваші голови! — одвічали Касян і козаки, приймаючи гостей.

Тут споруджена була на скору руку походна кухня. Сїли снїдати, зачали пити здоровлє і кошового і Чайковського, і старшин і навіть усїх козаків по черзї, знову прийшли музики, пішли танцї — і аж перед вечером виїхали в поход Запорожці. Ярко горіли їх вишивані червоні жупани, зливаючись з горизонтом в промінях заходячого сонця. Чайковський з жінкою тужно глядів за ними... І от вже тільки червоною смугою мелькали вони на далекім степу; нараз щось відлучилось від них, росло, зближалось і коло кургана станув Микита.

— Чого тобі треба, Микито? Здоров, Микито! — сказав Чайковський.

— Я думала, що й до смерти не побачу тебе, Микито! — радісно кликнула жінка Чайковського.

— Дїло є.

— Яке дїло?

Ходїть сюди! важне дїло, тайне дїло. Окрім вас, нікому сказати не можна.

— Ну, що? — спитав Чайковський, відійшовши з жінкою кроків зо сто від кургана.

— Нічого. Я здурив кошового, сказав, що забув тут свою люльку, та й вернувсь.

— За чим?

— От бачите... Добре, що ви відійшли від кургана, нас ніхто не почує — там Касян, старий характерник, там і другі козаки... ще-б сьміятись стали надо мною. Бачите... жаль менї покидати вас, добрі люде, їй Богу, жаль. Як виїхали в степ, так буцїм камінь проли[illegible]нув я, тяжко стало. в очах туман розстелив ся; ще відїзджаючи від вас, бачив на носї чорта, а то й чорта не видко стало... а тут підо мною кінь спотикнув ся: кепська прикмета, незабаром вмерти доведеть ся — подумав я, — здурив кошового і вернув ся. Тепер прощавайте! Прощавайте, братцї! обіймітъ мене! Бачите, я плачу, нікому обіймати мене, їй Богу, нікому. Прощавайте! От так! спасибі’!

Микита махнув рукою, нахилив ся над сїдлом, і поскакав з виду...

ЕПІЛЬОГ.

182*-го року. далеко за Кавказом, коло перської границї, лїтне полуденне сонце горяче пекло піскову рівнину. На рівнинї стояло біле місточко із солдатських наметів: там обозував —ий піхотний полк. Нї хмари на небі, нї вітру на рівнинї, а сонце спекою так і обдає жовті околиці. В обозї тишина, дивна тишина; де-не-де ходить, наче маятник, вартовий, а як-би не те, то можна би подумати, що вимер народ в обозї і нема живої душі. На боці стояв одинокий намiт — не намiт старшини, непоказний намiт, простий, звичайний; коло входу до нього сидів молодий чоловік, в пестрих шараварах, в солдатській фуражці, і тихо плакав. схиливши ся головою майже до колїн.

— Івасю! Івасю! — дав ся чути слабий голос з намета.

— Зараз, пане! — одвічав скочивши на ноги молодий чоловік, і квапно втер сльози.

— Івасю! Я мабуть виздоровію! правда, виздоровію? — говорив до входячого чоловіка молодий офіцир.

— Виздоровієте, пане! я се давно казав.

— Нї, Івасю, джума не така хвороба; ніхто ще від неї не виздоровів... А менї здавало ся тепер, що я дома, в Пирятинї; на небі станули хмари, дощик іде, такий холодненький! Вода з дахового жолоба лєть ся на камінь... Памятаєш камінь, що лежить перед рундуком?

— Памятаю, пане.

— Лєть ся вода, сьвіжа вода, а бризки так і летять кругом, і до мене хтось шепче: „Напий ся сеї води, ти виздоровієш: джума боїть ся сеї води.“ Дай менї хоч каплю, Івасю!

Івась приніс води.

— Погана, тепла вода! — сказав офіцир: — дай менї тої води... Певне менї прийдеть ся умерти... Памятай, Івасю, після моєї смерти, коли вернеш ся в Пирятин, напий ся води з жолоба... Іди, принеси менї сьвіжої води.

Івась приніс иншої води, але вже не застав свого пана; умер послїдний потомок Олексія Чайковського.

В ґазетах було напечатано: „Виключаєть ся із списків умерший прапорчик — го піхотного полку, Созонт Чайковський.“

Ще дїтваком навіщав я пирятинську замкову церкву, ще й тепер дуже добре памятаю її старожитне давне мальованє. Під іконами всюди були військові клейноди: булави, бунчуки, пірначі, стріли і списи; дубові стїни були нарізані всїлякими написями; кожда ікона мала свою прикметну історію. Тогдї стояв ще цїлковитий дім Чайковських, дивної архітектури, з високим дахом, з вузькими вікнами; перед рундуком лежав великий жорновий камінь. Певне давно лежав він там: вода, що падала з даху, вимивала на нім глибокі ями. За домом ріс великий тїнистий сад (тепер на сьому місци, здаєть ся, широка пуста вулиця); перед домом, мов луг, розстеляєть ся зелене подвірє, з нарізуваними дубовими воротами, що виходили на вулицю.

В послїдню турецьку кампанію (1828 року) сей запустїлий дім і подвірє знов було оживились: в домі голосно говорили а ще голоснїйше сьміялись. Козаки в синих катанках, в шапках з червоними верхами ходили по двору; коло коновяза (такої линви, до котрої в обозї привязують коней) все стояло кілька десятків коней: тут була кватира капітана-ісправника.

В травню 1841-го року я відїзджав до Пирятина. Мій повозник був дивний чоловік. З бритою бородою, з довгими запорозькими вусами, обстрижений гладко, по жовнїрськи, в лївому усї у нього висїв великий мусяжовий ободець, фанфаронська признака многих удалих єфрейторів; при широченних козацьких шараварах він був одягнений в московський армяк (свиту), носив московську червону сорочку з скісним ковніром, а на голові мав найбезгарнїйший на сьвітї капелюх, з високою вузькою головкою, перевязаною на половинї покрімкою з синього перкалю; на покрімцї можна було прочитати слова: И в а н а Л а п т ѣ в а в м о с к в е; за покрімкою понатикано багато павяних пер, — словом, капелюх, який на Українї носять московські купцї, що торгують скотиною. Добрі конї, не у гнів московським ямщикам, бистро мчали ся; але повозник неперестанно махав над ними батогом, примовляючи: „Ой ви, соколики! матери вашій лихо! гай, дїти! З горки на горку, дасть б а р и н н а в о д к у!“ Потім засьпівав пісню:

Ой на горі на зеленій
Доріжка лежала;
Туди наша судариня
Некрут виряджала...

В лїво від дороги, за Удаєм, ходили хмари та часами гремів грім. Нараз, наче вистріл, розляг ся удар в сторонї від Пирятина і підняв ся стовпом густий дим. Повозник встав з кізла і перехрестившись, сказав:

— Їй же Богу, замкова церква горить! — і затяв конї.

Ми були шість верст від города, і гнали хутко; та як приїхали, застали тільки самі розвалини церкви. „Грім розбив нашу церкву!“ сумно говорили люде. Кілька старушок непотїшно плакали над димлячими ся розвалинами церкви, в котрій хрестились і вінчались їх предки, самі вони хрещені й вінчані, і молили ся до пізної старости. Між тим хмари розійшлись, легкий дощик скропив город, приплескав пил, оживив сади і сонце весело глядїло на землю.

Перемінивши коней, я поїхав дальше не почтовим трактом; під горою при самім виїздї, в лїво, зеленїв великий пустир; на нім поріс високий бурян і кропива, і жовтїли купи розвалин, — я ледви пізнав в сьому пустирі колишний дім і подвірє Чайковського! Слїпий кобзар, сидячи на дорозї коло самого пустиря, сьпівав сумовитим голосом:

На Чорному Морі, на білому камені
Ясненький сокіл жалібно квилить,
[проквиляє,
Смутно себе має, на Чорнеє Море
[поглядає,
Що на Чорному Морі не добре ся
[починає!...

Кобзар не догадувавсь, як до речи, як на місци була його старожитня дума, але він сьпівав її з чувством; голос його дріжав, струни дріжали, замирали в диссонансах, котрі мало-по-малу переходили в складний акорд, жалібний, нарікаючий, страдальничий! А люде йшли біля нього, не звертаючи уваги нї на старика, нї на пісню...

Малий Гуцулик.

Звинно, як дика коза, спинав ся він на стрімку гору, що виросла понад шумлячим Черемошем. Його струнка стать в короткім киптари, широкім брили і легоньких личаках лиш маяла по вузькій стежинї. Там низом під горою котить сріберний Черемош свої зимні филї, а лучі вечірного сонця золотою стяжкою плигають по колибаючім ся плесї. Малий Гуцулик жваво ступає вперед. У него в руках сукатий костур, в шкірянім чересї гарно вирізуваний топорець. За ним іде товариство, зложене з двох старших панів і панї, молодого панича, двох панночок і хлопця лїт десяти. Се гостї, що приїхали з міста, побачити гори, налюбувати ся красою карпатської природи. Данило їх проводирем. Мовчки ступають усї; дорога важка для панських ніг, звичайних ходити по рівних міських хідниках. Врядигоди приставкують відотхнути і поглятїти в низ. Ах! як то глубоко! аж в голові крутить ся! оден схиблений крок, і смерть жде тебе в зимних водах Черемоша. Лиш Данило, син тих гір, мов і не чує утомленя.

На малій рівнинці в половині гори здержують ся, щоби відпочати. Пани розпускають парасолї, панї виймають закуску з копичків. Данило сїдає осторонь від них на широкім камени, що повис над роззявленою деброю. Сидить неначе на кони і вимахує топірцем. Пани розмавляють між собою. Гуцулик розуміє їх, хоч вони й не по руськи говорять.

— Ту мабуть — каже старший з панів — мав скривати ся славний опришок, Добуш, що то довгий час був пострахом Косівщини. Гуцули оповідають, буцїм в сїй горі ховав він свої скарби, добуті рабунком. У них він героєм.

— Гарні в них герої! — засьміяв ся злобно молодий панич о тонкій шиї і блїдім лици. Та вони всї мають вигляд опришків, і я не відважив би ся хоч би з отсим малим пускатись сюди сам ночию.

— Ах! ті Русини справдї нї історії, нї лїтератури не мають! — запищала ніжна панночка, глумливо підносячи губи. — Такі опришки, як Добуш — такі варвари, як козаки — се їх богатирі, а такий хлоп, Шевченко, у них найбільший поет. Куди їм рівнати ся з нами! Ми маємо цїлі леґіони славних вождів, що проливали кров за відроджене вітчину, сотки ще славнїйших писателїв і других артистів, що добули собі сьвітову славу.

— Я помітила — відозвала ся старша панї — що ті Гуцули дуже лакомі на гроші. Ось вчера за кілька склянок молока там в долинї казала собі якась жінка добре заплатити.

— О! вони здирають нас, де можуть! — перебив панич — а ще як знають, що мусиш заплатити, бо нїгде нічого не дістанеш, хоч гинь. А були ви коли в їх хатах? Бруд по колїна, нікуди й ступити. Сего не доводилось менї бачити між нашим простим народом!

— Що ти рівнаєш сих до наших! — з негодованєм закликала знов панна. — Се звичайно ще дикий, зовсїм некультурний нарід і таким через своє лїнивство по вік остане.

Данило сидить осторонь і слухає. Його густі брови грізно здвигають ся над темними очима, губи затискають ся до крови, а рука щораз завзятїйше вимахує топірцем. В його серци накипає жаль до сих ось людий, що прийшли на його рідну землю зневажати її синів. Він глядить на дївчину і знов у пропасть.

— Таке слабе, а таке лихе на язик — думає — одною рукою швирнув бим її там в низ, кісточок би не позбирала! Пек ти! — спльовує, що така гадка прийшла йому до голови — ще би марою страшила нашіх людий по ночах. Оттак лишити їх ту, а самому стрибнути в бік до села, най шукають дороги, коли такі мудрі! Та нї! наймив ся, треба довести — сказали би, що Гуцул зрадливий. Чи правда все воно, що сї ось на нас наговорили? — зітхає хлопець. — Не знаю, де менї і знати неписьменному. Коби був учив ся, то відрубав би їм не так! Но йому сердезї годї було вчити ся, коли дома нужда, ще й татови колода в лїсї ноги поломила, змалку вже треба було на хлїб робити. Та мабуть не всї такі дурні як він, таж з їх села вчать ся хлопці в школах ген аж в Чернівцях. Гуцули ще не вся Русь! А той панич, що є тепер в еґомостя, має стільки книжок і читає з них по руськи таки людям, що аж плачуть бувало. Мусять мати і вони своїх героїв, бо-ж не дармо згадують в піснях про якихсь то богатирів; мусять мати, він чує се своїм придавленим серденьком, що і поза ними славна подіями минувшість! А гроші здирала з панів хиба стара чарівниця Каргутиха, а другі беруть, як слїд. Годї-ж бо й свою тяжку кервавицю давати дурно, у них і так не богато достатків, худоба сего року вигибла, вівсик град вибив...

Пани відпочали, встають до дальшої дороги. Встає і Данило зі свого камінного коня, веде дружину аж ген під сам шпиль велитньої гори. Він нароком вибирає тепер що найприкрійші стежки, по котрих сам легко і швидко мчить ся. Та прочі не в силї його дігнати. Вони приставають, совгають ся по дрібних камінцях, що вкрили збоче гори, панї і панич викрикують пискливо на кождій більше стрімкій скрутинї.

— Ади! які відважні — глядить на них з погордою Данило — знать вони лиш на язики такі герої! Великий хлопець а боїть ся ногу поставити! І з таких то слабодухів виростають їх богатирі...

Дальша дорога стає рівнїйшою. Пани починають сьпівати, но уривають задихані, станувши на самім шпили. Прегарний вид розікрив ся на синий Черемош і ланцухи околичних гір.

— Що за чудова країна! — чути голоси одушевленя. З полонин понесла ся пісня вівчаря. Чужинцї слухають в задумі тужливих звуків, лунаючих горами.

— Гарна пісня! — хвалять — лиш така сумна...

— Як наша доля — думає Данило і він гордим зором поводить довкола, немов пишає ся красотою своєї землї.

— Ах! — скрикнула панночка, що стояла край дебри, де бистрий, гірський потік шумів по каміняx. Її капелюшик упав якось в низ і котив ся по стїнах прогалини. Та ось митю, відкинувши топорець, збігав вже Гуцулик в долину, і заки пани очуняли з тревоги, стояв при них з капелюхом в руцї, неначе й нїчого не було.

— Зух хлопець! спустити ся в таке пекло! — дивував ся панич, поглядаючи в яр, в котрім шуміло і клекотїло, як в справдїшній чортівській печері.

Малий хлопчина показував вітцеви топорець Данила.

— Містерно вироблена штука! — став старший пан обзирати вирізки — чи то ти робив, хлопче?

— Я сам — відказав Данило — у мене дома ще два красші. Та се простенькі всї. Коби ви побачили, які топірцї і пістоля вирізує старий Мардас, є на що подивити ся!

— То межи вами правдиві артисти — говорять пани — а хлопчина не попускає з рук гарної сокирки.

Стали сходити з поворотом короткою стежкою і ось небавом опинили ся на широкій доріжцї, що простувала у село.

— А чи не продав би ти нам сего топірця? — поспитав старший пан — заплатимо тобі добре — і простягнув срібний ринський Гуцуликови.

Данило мов не чув. Він глядів просто себе. Перед ним виднїло його рідне село, сповите сяєвом заходячого сонця. Ширококрилий орел шибував горою понад верховіття дерев, ген-ген в долинї на лїво блищав трираменний хрест деревляної церковцї — з полонин звенїла протяжним гомоном гудьба трембіти. Він глубоко потягнув грудьми вечірний легот, що залїтав з Черемоша і промовив: Топорець возьміть собі даром, покажете тим панам в містї, най знають, що і Гуцули не такі дурні, як вони думають. А ось вам гроші, котрі ви дали передше — говорив, витрясаючи з череса срібняки — не возьму їх від тих, що зневажають мій нарід. Не дуже й ми лакомі на них! За молоко обдерла вас стара Каргутиха, зайшла циганка, не Гуцулка. А ви, пани, знайте: бідні ми лиш і пригноблені, тому і темні, та коби нам змога вчити ся, як треба, в неоднім перегнали би ми вас мудрих і відважних. А тепер прощавайте! ся стежка веде вже прямо в село.

Він махнув широко брилем по руцї, що витягала гроші, і заки товариство отямило ся з дива, щез між кущами ялївцю поза горою: лиш чутно було, як падали потручувані личаками камінцї, та звенїли розсипані гроші, що котили ся на дно шипучого потока.

Віра Лебедова.

Великий поступ.

Як було оголошено у „Свободі" двома наворотами про представлене „Настоящі", і баль в Пасаіку, так і вони відбули ся дня 21. лютого. Молода, бо ледви від 7 місяців орґанізуюча ся пасаїцька Русь вартає того, щоби про ню і її поступ написати обширнійше, тим більше, що як знаю, вона будить у кождого щирого Русина цікавість і заінтересоване. Тому то зачну з самого початку по порядку, як воно було.

О 8 годині вечером, 21. лютого, виповнила ся найбільша в Пасаіку галя руським народом по береги. Ґалерія була також битком заповнена. Кромі Русинів гр.-кат. явили ся і то досить чисельно Русини з 3th St., шизматики, і 1st St., то є належачі до угорської парохії. Не бракувало там і Поляків, Словенців і Англіків. Всіх гостей можна, не пересаджуючи в „сакрамента", числити на 800 душ. Як на Пасаік, число не довірене велике, а прецінь таки вірне. По короткій промові тамошного духовного отця, окруженого сьпіваками, зазвеніла мельодійна руська пісня „Козак відїжджає, дівчинонька плаче" виведена під умілою диріґентурою тамошного дяко-учителя, п. Стефана Яґела. Треба було там бути і чути сю прекрасну гармонію голосів, вірне віддане сьпівом дівочої туги, живість тонації і тіньоване голосів, аби в повні зрозуміти увесь чар сеї народньої пісні.

Ціла галя з запертим віддихом і вплененими в сцену очима здавала ся потапати в руській пісні—в її акордах. Хвиля була чарувача і відразу опанувала публику. По скінченю пісні виделкламувала Катерина Кумка Шевченкову „Тополю". Декляматорка, мимо видимої тремі, яка не кидає ніколи початкуючих адептів, віддала зрозуміло і в повні удачно тажку, як на початкуючих, поему. Одно хиба мож її закинути а іменно, що голос був трохи за тихий. Але тому, що се перший раз, ніхто й неподиве ся. Наступив з черги сьпів мішаного хору „Баркароля", а потім сольо „Місяцю ясний", відсьпіване Христиною Шаршонь в супроводі скрипки, клярнету і фортепяна. Голос мягонький, рівний, місцями артистичний, звучав милим відголосом по галі і робив дуже сильне враженя. Терцет, відсьпіваний Х. Шаршонь, Катер. Кумка і В. Стримишком, а іменно пісня: „Реве та стогне", міг очарувати і найвибагливійшого музика. Пісня: „Ой летіла горлиця", відсьпівана цілим хором, закінчила вокальну часть вечерка.

Наступило представлене. Грано комедію о. Ол. Бобикевича п. н. „Настоящі". Перша Боровичка (Павлина Квятковська) викликала своєю появою на сцені сердечний регіт. Кождому з гостей стала перед очи енергічна, статочна та запопадлива ґаздиня-богачка з її всіма примхами, клопотами та „страшілем". Її чоловік, заможний і статочний господар, може перший богач на все село, а до того письменний, перейшов до „твердої" партії, знаної під назвою „кацапська партія" і на старі літа захотів бути правдивим „настоящим" Русином-Москалем. Та біда, що не розумів по російськи ані в зуб. Читає „Прикарпатскую Русь", орґан галицких москвичів, але нічого з прочитаного не розуміє. То його злостить. І він злостить ся на красну, але тверду російську бесіду, злостить ся на своїх сусідів за те, що сьміють ся зі старого, кричить на слуги, сварить на жінку, занедбав господарку. От такі то були здобутки старого кацапа. А Боровичка ліпить пироги, бо ниміє аж 30 женців; робить, той журить ся старим своїм кацапом, бо користь в ґаздівстві з него жадної, а до того ще завада. Входить і Борович, тип сільского дуки. Сам Борович (Ст. Селянський) був добра людина, добрий муж, тато і господар, але не тепер. Він тепер „настоящий", твердий кацап, злісний, надутий, з кацапськими газетами під пахою, не має і поняти, що робить ся в господарстві. Дійшло вже навіть до того степеня, що аж придурковатий Лесько (Д. Олійник), його пастух, сьміє ся з дурноти свого ґазди таки в живі очи. Се наслідки кацапщини! Ґризе ся тим всім бідна Боровичка, ліплячи широги, та парікає на політику, котра робить її тілько клопотів та обернула колись поважного чоловіка і господаря в сомара-блазна.

Ціле представлене випало як найкраснійше а геройкою цілої комедії була безперечно п. Павлина Квятковська, яка вивязала ся зі своєї ролі як найліпше. Та і про других аматорів не мож нічо иньшого сказати, як лиш похвали. Всі добре грали, а між ними Лесько! Борович і Остап (Вислоцький) булиби зробили фурори, коби були говорили голоснійше. Анну, наречену Остапа, відограла дуже добре Марія Ванько. По представленю, наступили танці, що протягнули ся до 5. години рано.

А тепер пригляньмо ся близше обставинам, серед яких розвиває ся молоде жите при церкві св. О. Николая в Пасаіку, і пошукаймо за причинами її скорого і сьвітлого поступу.

В Пасаіку є три руські церкви кромі найновійшої на Van Buren St. Дві з них, то є шизматицька на третій улици, і угорська на першій, хотяй могли би гарно розвивати ся, і стати поруч других народностий, то вони мимо великої маси парохіян, животіють, пхають біду з дня на день. Нарід руський шукає живого слова, рідної мови і своїх ідеалів — та на третій улици ненаходить того. Тут місто рідної мови, чує від свого батюшки правдивий російсько-старославянсько-словацький „волапік", котрим понисує ся благочинний батюшка що неділї перед галицькими Русинами. Так само в школі учить псаломщик дітей паламарщиною—словом, ціла третя улиця се справдішні пасаїцькі „Настоящі". Народної руської пісні там не почуєш, бо то не лицює засьпівати. Місто „Не пора москалеви і Ляхови служити", яку то пісню сьпіває увесь руський нарід, вони сьпівають „Пора — пора за ката царя жити, умирати і рублї хапати." Коли додати до того ще простацькі вирази, якими і батюшка і псаломщики кидають на руський народ, що годує московських гайдуків своєю кервавицею, то стане ясно, що наш чоловік або дівчина, так полюбить своїх „просьвітителів" як тернину в нозі. На першій улиці знова, то є в угорській церкві, чує галицький чоловік все, лиш не по руськи. Там мадярщина і словаччина невідклично запанувала. Рідне слово виперте і витиснене з парохіяльної канцелярії, з проповідниці, зі школи, і з приватного житя. І щож має тягнути до шизматиків або до мадяронів руського чоловіка?! Погорда його рідної мови, пісні, висьміяне його сьвятощів?! О! ні! „Не пора, не пора, москалеви і мадярови служити" — гадає собі кождий щирий Русин. А що гадає те і робить. І тому, хоть як потішають ся і москалї і мадяри, що так зле ще з ними не єсть, як би ся здавало, все таки їх переконують факти, що галицькі Русини троха мудрійші, як їм здавало ся. В молодій парохії сьв. от. Николая панує золота згода між всїми, і та згода і любов до свого рідного додає духа і підбадьорує так сьвященика як і кураторів і нарід до щораз енерґічнійшої орґанізації своєї громади. Пани куратори дбають про свої обовязки, спішать на кождий поклик свого духовного отця, розбивають ся при кождій нагоді, коли ходить о яку маніфестацію, бо чують в тім своє житє, свій ідеал. Дівчата не хотять лишити ся по заду кураторів і колєкторів, та помагають, чим можуть, орґанізаторам в їх тяжкій праци. А вже про дяко-учителя, п. Стефана Яґела, про його щиру, невтомиму працю в виучуваню церковних пісень, Служби Божої, вечірні, сьвітських пісень та представлень, за мало сказати, що він заслужив ся; йому треба признати самопожертоване народній справі. Таких учителів дай Боже кождій руській громаді! Його заслугою єсть то, що хор за короткий час, бо за 4 місяці вишколений знаменито, і що члени хору пильно ходять на науку сьпіву. Сьпівакам належить ся рівнож похвала, бо всї, і дївчата, і хлопці, се горячі патріоти і любі діти матери-церкви і Руси. Тож і не диво, що в тяжких обставинах і серед колод, киданих всїма під ноги молодій парохії, та наймолодша церковна орґанізація могла понисати ся перед своїми і чужими людьми так гарними успіхами згаданого дня. Се поступ, величезний поступ і запорука надії на ліпшу нашу робітничу будучність на чужині.

Ів. Кадрич.

ДОПИСИ.

З Джерзи Сіти, Н. Дж.

Дня 24-го лютого с. р. відбуло ся заходом вельми діяльного Тов. в Джерзи Сіти, Н. Дж. „Руський Молодечий Клюб Поступовий" Аматорське Представлене народної оперети в 3-х діях Гр. Квітки-Основяненка „Сватання на Гончарівці."

Штука та належить до найгарнійших наших народних творів і є загально знана, тож нема потреби о ній розводити ся. Скажу лише кілька слів о граючих аматорах, та о деяких важнійших обставинах, заслугуючих на згадку.

Застерігаю ся притім, що відступлю від мильного у нас звичаю: хвалити всїх і всьо без згляду на те, чи воно заслугує на похвалу чи на нагану. Така оцїнка не принесе нїколи нїкому користи, та шкода лише часу і місця на ню. Аби відріжнити добре від злого, треба конечно руководити ся правдою і справедливостию.

Точно о годині 9.45 вечером, місто о годині 8-ій (спізнене усправедливляють прорванем електричних проводів) піднесла ся занавіса і очам зрителів представила ся в глубині сцени чудова картина. Картина та — то діло рук нашого славного артиста-маляря, п. Роздільського. Посеред буйних зелених дерев пишають ся дві наші питомі сільські хати, покриті соломою, а представлені так вірно, наче дивиш ся на ті справжні наші сїльські стріхи, під котрими ми родили ся. В віддали, серед зелени, взносить стара церковця свої вежі з хрестами в сїрі облаки; перед нею маленький ставок. Все то таке гарне, таке миле для ока, що дивиш ся, дивиш і годі очий відорвати. За мною сидів якийсь чоловяга з двома дітьми. „Тату, що то за гавз?" — питає хлопчина батька, показуючи пальчиком на хатки, представлені на декорації. — „То, синку, наші старокраєві стріхи: в такій і я родив ся"... Опісля звернув ся до побіч сидячого сусіда, і зітхнувши тяжко, промовив: — „О, Боже, Боже, чи подарить ся чоловікови, ще хоть раз в житю побачити своє рідне село?"... І дійсно, красне те руське село, з своїми садами та гаями, красна наша руська земля, коли наші ґенії бажали в ній спочити хоть по смерти. А душа ґенія може полюбити лише красу.

Але вертаю до річи, бо цїлию сеї дописи є описати висше назване представлене.

Загалом беручи, грали всї дуже добре. Слїдно було у аматорів велику працю над собою та перенятє ся ролями. Прокопа Шкурата грав п. Микитишин без закиду, хоть місцями годї йому було наслідувати пяницю, який так зжив ся з корчмою, що і пояс заставляв у арендаря. — Одарку, жену Шкурата віддала п-ї А. Лабовська так натурально, що годї їй що-небудь закинути. Але й не дивниця, бо п-ї А. Лабовська, то вишколена вже аматорка, для якої жадна роля не є тяжкою, а передовсїм роля жінки-цокотухи — то її спеціяльність. — Уляну, дочку Шкуратів грала п-а М. Присташівна дуже добре, хоть за холодна була для свого любчика Олексія, за яким чейже пропадала. Але встид — то уже загальна хиба наших дївчат-аматорок, котрої треба би раз позбути ся, бож через точне віддане любовної ролї не стратить чейже на нїчім дївоча честь. А уже своїм гарним сьпівом то п-а Присташівна майже чарувала слухачів. Тай голос у неї, голос, яким не повстидала би ся і перворядна сцена, а що найважнійше, що кожде слївце сьпіваної нею пісни було чутне і зрозуміле, що являє ся рідкостию, бо переважно аматори віддають лише арію а слова „проковтують." Не дивно проте, що богато присутних на представленю молодців допитувало ся близше про красавицю Уляну. — П. П. Гаврилів віддав дуже добре тип сїльского парібка, любовника Уляни, хоть і він був трохи за холодний до своєї любки, через яку хотів аж пристати в салдати, а в разї єслиби вона за него не вийшла, бажав смерти від першої кульки на війнї. Затє сьпів його був хороший. — Ролю Кандзюби віддав п. В. Костецький добре, а позаяк роля та коротка, тож не можна о ній більше що сказати. — Стецька грав п. А. Шостак так добре, що годї собі уявити лїпшого Стецька і в правильнім театрі, — такого Стецька, що вкінци й не думає про женихане, але хоче сповнити волю батька і не дбає хотьби його суджена „здохла як кобила", а таки мусить за него вийти; такого Стецька, що грозить свому соперникови, що єсли той його задусить, то він скаже батькови, а з хусткою від Уляни втїче в солому. П. Шостак видно працював немало над собою, бож годї віддати так добре ролю без працї. Здавалось, що то справжній актор. Злишньою була лише кінцева сцена, коли то Стецько увійшов з неудачно перебраною дївчиною до сьвітлиці, в котрій відбувало ся сватанє Уляни з Олексїєм. Того в ориґіналї штуки нема, а чейже автор бувби ся на такий додаток здобув може. Аматори повинні раз на все уникати пересади і злишних додатків. — Правдивий тип вислуженого російського салдата (Осип Скорик) віддав п. Крицький як найлїпше. Всї його рухи вказували, що він уміє на сценї поводити ся як слїд. Дивно лишень, чому такий російський салдат ужив слова „коман" і „гавз"... Таж воно американське а не російське слово. То певно привичка. — Тимоша, свата грав п. Соколовський слабше. Його роля дуже коротенька, а найчастійші з неї слова: „Так, таки так", повинен був зазначувати маркантнїйше відповідними руками.

Аби яка штука випала добре, крім аматорів, мусить потрудити ся немало і режисер, який хоть сам не грає, одначе має чимало клопотів і труду. З сеї задачі вивязав ся п. Т. Яворський дуже добре. Належить ся признане так всїм аматорам як і режисерови за удале відогране будь що будь тяжкої штуки, якою є „Сватанне на Гончарівці."

Що до характеризації, то треба сказати, що одинокий наш характеризатор, п. Мих. Угорчак розуміє своє дїло як слїд, а малї хиби, які зауважалисьмо, дасть ся при більшій увазї легко усунути.

Музика д. Смолинського з Ню Йорку вивязала ся зі своєї задачі рівнож без закиду.

Зате під зглядом фінансовим випало представлене зле, бо велика галя (White Eagle Hall) сьвітила майже пусткою, хоть представлене було достаточно оголошене. Наші патріоти та крикуни поховали ся десь по мишачих дірах і не показали ся. І чиж годить ся тепер дивувати нашому пересічному робітникови, коли його проводирі так понимають народну роботу? Зі сьвященьства, хоть Р. Молод. Клюб Поступовий стоїть вірно при своїй церкві і підпомагає її зі всїх сил, явив ся на представленю тільки джерзи-сітський парох, о. А. Улицький.

На всякий случай най жалують ті, що не були, бо так гарного і так добре відограного представленя не подарить ся їм скоро почути.

А. К.

З Елизабет, Н. Дж.

Дня 5 с. м. відбуло ся заходом „Тов. М. Січинського" просьвітне віче в Елизабет, Н. Дж. Віче отворив д. І. Урбан, покликуючи на пред. д. І. Бородайкевича, а на секр. дд. В. Дідилівського і П. Кріля. Перший забрав голос пред., І. Бородайкевич і пояснив присутним цїль віча. Ясними і короткими словами змалював смутну картину житя українського народу в старім краю, під польсько-шляхоцьким ярмом, де наш народ вічно бореся за свої права, що йому належать ся, де могила коло могили, а в них молодий цьвіт, найкрасші сини народу. Відтак бесідник перейшов до атентату Січинського, котрий не пожалував свого молоденького житя, щоби змести з лиця землї найбільшого тирана робучих мас. По нїм забрав голос д. В. Мазур. В одно-годинній бесїдї говорив він про давні часи українського народу, котрий від давних, а давних лїт веде завзяту борбу за свободу, за волю. Пятьсот лїт — говорив він — народ стогнав в панщизняній неволи. Пятьсот лїт свистала нагайка над робучим людом, котрий корив ся звірським посїпакам. Прийшов час, і хлоп не міг уже знести сих гнїтучих кайдан. Дух революції завитав до його прибитої душі. І він встав з оружієм в руках проти тих, котрі його гнобили. І тодї реакція у страсї оголосила „купо-хвосту конституцію", увільняючи народ від панщизняного ярма. Дальше говорив д. М. Хандога. В своїй палкій мові скритикував капіталїстичну господарку в Америцї, котра на кождім кроцї старає ся визискати робітника, та за кровавий робітничий гріш справляє бенкети в честь своїх собак. А коли робітник вспоминає ся о лучшу платню, його трактують полїцейськими палками. При кінци бесїдник накликував нарід до науки та просьвіти. По нїм забрав голос д. Попович. Він зложив щирий привіт від братів з старого краю. Опісля розповідав про борбу в старім краю, про страйки, про вибори, про атентат Січинського, про смерть А. Коцка і М. Коханчика. Нарід так заслухав ся, що, вдавало ся, бояв ся ворухнути ся, аби не перешкодити бесїдникови в його пречудній мові. І він також при кінци своєї бесїди взивав нарід до орґанізованя ся, та до читаня книжок. На закінчене забрав ще раз голос пред. І. Бородайкевич в справі шкільництва, та заохочував женщин до орґанізації. По відсьпіваню кількох пісень нарід поволеньки розійшов ся домів.

Заряджена на вічу колєкта принесла $10.84, які то гроші призначено на українську бібліотеку в Елизабет, Н. Дж.

В. Дідилівський, секр. вічевий.

З Чікаґо, Ілл.

Не можна мовчати. E 36

В 4 ч. презбітеріянського „Союза", відомого крутія на американській Руси, появила ся брехлива допись з Філядельфії. Подібних дописий бачив я в сїй шматї кілька, як ось про посьвячене катедри і т. п. Автор сих дописий се нїхто инший, лиш звісний філядельфійський „ворожбит", який ворожить понайбільше молодим парубкам і дївчатам і то за дармо, або за шкляночку-дві пива... Менї не дивно, що ся людина вписує такі теревенї до презбітеріянського витирача, бож він собі ворожбит мудрий на цїлу губу... Але менї жалко зовсїм неповинних людий, як ось нашого Преосьв. Владики, котрого сей несовісний дописуватель нападає в кождій своїй дописи. Будучи довгий час парохіянином катедральної церкви і беручи участь у всїх рухах філядельфійських Русинів, я мав доволї часу і нагоди пізнати, що наш Преосьв. Владика не є таким, за якого представляють Його вороги нашої церкви і „приятелї" нашого народу. Хтож то старає ть ся про всї інституції, які послїдними часами виросли на американській Руси? Хто усуває ті шизматицькі колоди, які царославні наганячі валять під ноги нашому народови? Хто любить свій обряд і свій народ більш свого власного житя? Чи може хто заперечити, що се не Він, не наш любий Епископ? Чи не повинні ми гордити ся таким примірним Архипастиром, таким щирим народолюбцем? Під Його покров горнїм ся, а поборемо всїх ворогів сьвятої Руси. Шизма уже присїла, презбітеріяни від нас далеко, а такі гайдуки, як „премудрий" філядельфійський „ворожбит" не вдіють нам нїчого, бо за короткі їх руки...

Ф. Н.

ЖЕРТВИ НА ПРИВАТНУ УКРАЇНСЬКУ ҐІМНАЗІЮ В РОГАТИНІ.

На руки Вп. о. Володимира Сполїтакевича, русько-кат. пароха в Mt. Carmel, Pa. зложили отсї П. Т. Добродії: по $5.00: Гр.-кат. парохія в Mt. Carmel, Pa., Братство св. Димитрія в Mt. Carmel, Pa., Братство св. Володимира в Mt. Carmel, Pa. і Бр. сьв. Петра і Павла в Mt. Carmel, Pa. по $3.80: Члени Братства св. Димитрія в Mt. Carmel, Pa. і члени Братства сьв. Петра і Павла в Mt. Carmel, Pa.; о. Лев Левицький з Shenandoah, Pa. $2.00; по $1.00: п. Михайло Гальковим, п. Тифон Хомяк, п. Юрій Гук всї — три з Mt. Carmel, Pa., о. Омелян Бартіш з Plymouth, Pa., о. Вол. Сполїтакевич з Mt. Carmel, Pa., п. Теодор Хиляк з St. Clair, Pa. і п. Евген Василенко з Scranton, Pa.; по 50 центів: п. Сем. Жук, п. Андр. Мільо, п. Іван Голда, п. Григ. Копча, п. Роман Дзьобко, п. Дмитро Коропчак — всї з Mt. Carmel, Pa., о. Дмитро Хомяк з McAdoo, Pa. о. Василь Турула з Edwardsville, Pa., о. Иосиф Пелехович з Berwick, Pa., о. Михаїл Кузїв з Alden Station, Pa. і п. Григорій Незнайовський з Marion Heights, Pa.; о. Ілія Кузїв з Wilkes Barre, Pa. 25 центів. — Разом $42.35.

„SWOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
184 Hudson St., New York, N. Y.

K. KIRCZOW, manager
184 Hudson St., New York, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“
часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офіcі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Чи слово „піп“ образливе?*)

На отсе питанє примушує нас відповісти ся обставина, що в нас дійсно вважає дехто слово „піп“ образою, доказом чого отся нотатка „Ниви“ (ч. 5, з року 1904. ст. 123): „В „Ділі“ і „Свободі“ поміщена допись д-ра А. Коса, як звіт з подорожи по Гуцульщині. Сей посол обидливо виражаєсь о сьвящениках, бо між иньшим пише: ані Жидови ані попови (sic!) ані Ляхови ані панови нич не сталось і пр. Вираз „піп“, хотяй загально уживаний між простим народом, є будь що будь згірдливий, бо чейже пан „меценас“ і посол не відзиває ся до сьвященика, прийшовшого до его канцелярії за правною порадою, „чого собі желаєте, попе?“ Суть погірдливі назвиска на инші стани, на учителя „бельфер“, на адвоката подає словар Желехівского назву „брехунець“, „крутій“ і т. д., але ніхто добре вихований не уживає того згірдливого назвиска загально о всіх адвокатах ні в слові ні в письмі!“

Аби докладно оцінити, чи в слові „піп“ є образа, треба передовсім знати, що воно значить і звідки походить. Отже українське „піп“ походить від грецького „паппас“ (сир. абба, зглядно авва, лат. papa) і уживаєть ся майже у всіх европейських мовах (пор. нім. Pfaffe, анґл. pope, мадяр. pap, ческе, пол. і сер. луж. pop, серб. поп, рос. попъ і инь.). Грецьке „паппас“ уживало ся все в добрім значіню і значило на нашу мову: батько, татко, отець. У звязи з ним стояло ще й друге слово подібне „патер“, що крім значіня „батько“, мало ще й отсі: основатель, творець чогось, опікун, добродій. Від слова „патер“ пішло латинське pater і ин. В початках християнства надано слово „піп“ як титул усім духовним, не лише низшим, але й висшим, отже й епископам і архіепископам. Коли опісля настав розділ у християнстві на дві церкві, східну й західну, почала повставати ріжниця в уживаню слова „піп“. У східній церкві задержано на далі титул „паппас“ (піп) для загалу духовенства, в західній лише для найвисшого начальника церкви, папи, а для загалу духовенства прикладено другий вираз, pater. Наш вираз „папа“ (так само звучить він у всіх славянських мовах і мадярській, в нім. Papst) є отже пізнійшого походженя як „піп“, і хоч значить у дійсности те саме, що „піп“, то уживаєть ся тепер виключно для означеня назви начальника західної католицької церкви.

Та хоч слово „паппас“-піп (а в західн. церкві pater) полишило ся для означеня духовенства в загалі, то побіч того витворили ся ще в кождій мові й иньші вирази*), власні, національні, що мали бути титулами духовних. В нашій мові стали такими виразами: сьвященник, духовни-к (-й), а на угор. Руси по просту: пан. Звідти титули в промовах: отче духовний, пане превелебний (угор. руське) і ин. Та крім того повстав іще ряд виразів, понайбільше чужих, які означували степень в уряді, отже: капелян, парох, декан, крилошанин і п. Тому що при розмові з другою особою ввійшло в звичай титулувати її єрархічними степенями, титулуєть ся в нас духовних звичайно: отче парох(у), отче крилошанин(е), отче декан(е) і т. д. та все додасть ся „отче“, що значить те саме, що й піп. З того не виходить одначе, щоби „піп“ було образливе. У нас ніхто не титулує лікаря: пане лікар(е), нотаря: пане нотар(е), адвоката: пане адвокат(е), літерата, журналіста, письменника: пане журналіст(е), літерат(е), письменник(у) і т. д., але через те ті слова не мають звичайно погірдливого значіня. Кажу звичайно, бо деколи можуть мати. Коли міністер або хтось подібний йому становищем говорить про когось низшого становищем і махне погірдливо рукою та скаже: він лікар? він звичайний піп? — тоді се може бути образою для дотичної особи, що чує сю мову (хоч розумний чоловік такими зворотами не ображуєть ся), але таким самим способом кождий іменник може стати згірдливим і образливим. Слова: Русин, Поляк, Жид і ин. не образливі, але коли я з ким сварю ся або зо мною хто і скаже: ти Русине, Поляку, Жиде (в значіню: сякий-такий), то се буде образа. Та від такого поступуваня і від такого розуміня не можна заасекурувати ніякого слова і навіть для „попа“ не може бути тут виїмки.

Слово „піп“ — як і кожде иньше — набирає аж тоді дійсно згірдливого і образливого значіня, коли ужиємо його в згрубілім або в здрібнілім (у сім не все!) виді, отже: пописко, попеґа, попуга, попик(-радикал) і ин. Але те саме дієть ся й з такими словами, як: кінь, осел, індик і ин., лише що вони приймають холодно сї образи і не реаґують на них ніколи.

У нас старають ся зробити образливим слово „піп“ деякі польські католики-шовіністи, які думають, що польський „ksiądz“ і ліпший і більше освічений і т. д. Під польським впливом кажуть себе величати „księdzami“, „proboszczami“, „dziekanami“, „kanonikami“, „jegomościami“ а свої жінки „księdzowymi“, „jejmościami“ і ин. і ті наші сьвященники (бою ся ужити „попи“), що самі не вміють ні самостійно думати, ні робити, але готове потрафлять уже змалпувати. Лише діти попівські не поробили ся доси якимось чудом ні „proboszczycami“, ні „dziekanowiczami“, ні „książętami“ а полишали ся „popowiczami“ та простими руськими поповичами. Але хто знає, чи й на них не зайде яка нова титуломанія, коли довідають ся, який сей титул образливий і згірдливий!

Що на сході слово „піп“ не згірдливе, про се я мав нераз нагоду переконати ся особисто в розмовах уже з угорськими Русинами, далі Мадярами, Румунами, Сербами, Болгарами, Греками і Росіянами. Там скорше особа „попа“ буває нераз згірдлива, як самий вираз. А що наш обряд у Галичині також східний, то й вираз „піп“ повинен мати східне значінє. Народ розуміє се дуже добре, тому коли дружки по шлюбі ладкають:

Дякуймо попонькови,
Як рідному батенькови і т. д. —

певно не мають на думці ображати того, що звінчав молодят, хоча й співають у його присутности.

На закінчене звернý ще увагу, що зі словами „паппас“ і піп позістає також у звязи діточий вираз „папа“, що значить хліб (лат. pappa, нім. Pappe, польс. papa, рос. папа) та „папкати, папцяти“, що значить їсти (pappare, pappen). Так само стоїть із ним у звязи неуживаний у нас, але уживаний в Поляків вираз „papa“ на означенє батька (нім. der Papa). Та всі сї вирази, як і попередні, не мають у жадній мові згірдливого значіня, чому-ж наша мала би бути виїмком?

В.

*) Си статю написав вельми заслужений галицький письменник-етнограф, д. Володимир Гнатюк. Вона була напечатана в VII. книжці Літературно-Наукового Вістника (за місяць липень) 1904 р. (2, ст. 41—44) і звідси передруковуємо її для читачів нашої часописи. Другу статю того самого автора п. н. „Іще раз про слово „піп“, напечатану в X. книжці названого журналу (за жовтень) 1905 р. (2, ст. 47—60) кодаме в слідуючім числі „Свободи“.

*) Для ощадженя місця я не цитую їх в иньших мовах, але кождий може вибрати собі їх зі словарів.

Просьба.

(Письмо надіслане з Галичини.)

Дорогі братя за морем!

Двайцять літ майже минає, як я заложив в Америці нашу любу „Свободу.“ За кожду букву платив я своїм грошем; сам часопись писав, сам видавав і сам на тачках возив її до американської друкарні, щоб видрукувати. Всего того я не жалів, бо одна думка тільки потішала мене, додавала охоти, сили, витревалости, — а іменно: що те все робилось для добра народнього Американської Руси-України. Нині, коли звертаюсь гадкою у давно минуле, чую моральне вдоволенє, що мій почин, що моя праця — хоч як дрібна і малозначна, видала свій плід. „Свобода,“ під умілою управою, та доглядом инших редакторів, розвинула ся гарно, побільшила ся і з ясною програмою та пляновою працею — служить народнім інтересам, боре ся за кращі ідеали поневоленого народа, сьміливо вказує: кудою прямувати, щоб жило ся людям свобідно.

Но тепер приступаю до поясненя: в якій цїли отсе відзиваюсь нині на сторінках „Свободи“ до Вас, мої любі братя за морем.

Я єсьм парохом в селі Пеняки, повіт Броди. Тут є церков і костьол з двома польськими душохватами. Поміщиком сего села є нікий Тадей Ценский, славнозвісний русиноїд. З ним то веду завзяту борбу. Він хоче спольщити руське село через читальню, та польську школу. У тій школї є 150 руських дітей а 42 латинського обряду, котрих рідною мовою є також мова руська. Старав ся я, щоб громадська Рада ухвалила в школї руську мову яко викладову. Но щож? — Ми ухвалили, але справа зістала погребана у Шкільній Раді Краєвій. Дітей наших у тій школї бють, катують за польський „ojczenasz“; зіставляють за кару по науці в школї за те, що бідна руська дитина не могла навчити ся „krakowiaka.“ Недавно, шовініст учитель вдарив одного хлопця так сильно в твар — бо той не хотів говорити „ojczenasz“ — що хлопчина, діставши запаленє мозку — умер. Годі описати, годі висказати всю нелюдскість, всї звірства, всї муки, які терпить наша дїтвора у тій школї. Учителеви все уходить безкарно, бо його боронить поміщик Ценский. І я сам чимало витерпів.

8 разів скаржила мене до суду жандармерія: 4 рази ц. к. прокураторія; скаржив нераз і польський вікарій — екс-єзуїт з учителем та учителькою о обиду чести. Читав я великого італійського поета Дантого; — читав його „пекло“ — I'Inferno; але Дантове пекло в порівнаню з галицьким пеклом — то ще справдішний танцюристий рай!...

Дорогі Братя!

Щоб наша руська справа не пропала; щоб розбудити сьвідомість руського „я“ у моїх парохіян; щоб запалити у їх прибитих серцях любов до свого рідного; щоб загартувати їх духа в борбі за свої права; щоб влити надію у їх зболїлі душі — заложив я, по тяжких перепонах, читальню „Просьвіти“ у своїм селї.

В тій цїли наняв я вохку, тісну, маленьку хлопську хатину. На перших загальних зборах читальнї — дня 23 січня 1911, вписало ся 86 членів. Що неділї по вечірни сходимо ся читати, розправляти про наші злидні, тай радимо: якби з них вийти. Но біда у тім, що хатина мала; люде тиснуть ся, пріють, лямпа задля браку повітря гасне, і трудно книжку читати. А люде! ах, як радо слухають все те, що читаєть ся, або про що говорить ся.

Дорогі Братя!

Задумав я з весною поставити власний будинок Читальнї. Но при нашій галицькій нищеті се трудно, а навіть майже неможливо.

Протоє, Дорогі Братя, звертаю ся до Вас всїх з слезами на очах і з глубини руської душі кличу: поможіте!

Скиньте ся по кілька центів! Щоб поставити простору хатину для Читальнї, треба менї 300 долярів. А що решта, то не буду жалїти труду — буду ходити по селах з проповідию і так збирати-му вдовині лепти.

До Вас, батьки-робітники, відзиваюсь щирим руським словом і молю: не опустїть мене без помочи у тім сьвятім народнім дїлї! Я сам переконав ся, живучи між Вами, о Вашім добрім серцю, о Вашій жертволюбивости, наколи йшло складати жертви, чи то на храм божий, чи то на „Союз“, чи то на школу. Нераз Ви собі і Вашим дїтям з уст відіймали, а щедро давали тяжко запрацьовані кводри там, де народна справа вимагала грошевих жертв. До Вас, руські хлопцї-запорожцї, звертаю ся також з тим проханєм, і твердо вірую та надіюсь, що Ваші палкі, патріотичні серця відізвуть ся на мій жебрачий клич і посиплють ся пів-долярики на читальняну хату у селї Пеняки!

Врешті, до Вас, руські дівчатонька, до Вас, надіє і радощі американської Руси-України,—моя сердечна просьба: скиньтесь по десять центів на мою сільську читальню! Я дуже добре знаю Ваші ніжні серденька. Не одна з Вас цїлий тиждень живила ся кендами, щоб заощадити гріш і батькови післати у старий край на сплаченє жидівських довгів. Але як прийшлось дати на церков, то майже кожда давала по 2 або і по 5 долярів.

Наколи Господь поможе прийти до власної читальняної хати, то насамперед буду завдячувати се Вам, мої дорогі братя за морем. Найменша руська дитина в селї буде невинними устами жибоніти „Отче наш“ за здоровлє всїх жертводавців.

А тепер, „Свободо“ моя, ти моє духове дитя, котре я в серцю моїм зродив, моїми клопотами і старанєм викохав, зростив — іди, хата від хати, по американській Руси. Твоїми рядками голосно, не вгаваючи проси, жебрай за мене! Зачни збирати датки насамперед з Джерзи Сити, де ти, „Свободо“, зродила ся, де зросла. Пригадай мене моїм колишнім парохіянам, а Вони, сердечні, відкликнуть ся на моє проханє і не відправлять з порожними руками.

Прикінцї, уклінно прошу моїх знакомих оо. духовних: Констанкевича, Дмитрова, М. Балога, Підгорецького — тих старих піонерів-ветеранів американської Руси о чинне попертє між своїми чесними парохіянами моєї справи. Всї датки прошу засилади до Ред. „Свободи.“ Вже наперед, сердечно дякуючи всїм жертводателям, — кличу: „Ще не вмерла!“

З глубоким поважанєм
Григорій Грушка
парох Пеняк
via Броди, Галичина.

До сеї горячої і так знаменито умотивованої відозви не треба додавати нїчого. Кому відома вшехпольська нахабність супроти галицьких Русинів і важка боротьба наших народолюбцїв з ворожими затїями ляцьких наїздників, — сей не пожалує кількох центів на таку гарну цїль, як побудованє власного читальняного дому у загроженім руськім селї. Коли зважимо, в якій великій мірі заслужив ся о. Грушка для американської Руси у перших починах її національного житя, нам стане ясно, що хто як хто, а основатель „Свободи“ і один з перших труженників у нашій новій вітчинї — має повне право домагати ся від нас якої-такої вдячности, тим більше, що він не бажає нїчого для себе, але для свого меншого брата. — **Родимцї! Скиньте ся по пару центів, а парохіяни о. Грушки мати-муть свою власну читальняну хату!**

Книжки надіслані до редакції.

Учитель, орґан Руського Товариства Педаґоґічного. Ч. 23 і 24. Львів, 20. грудня 1910. Р. XXII. Виходить 5. і 20. н. ст. кождого місяця. Річна передплата для Америки 2 доляри. Гроші треба посилати на адресу: Руське Тов. Педаґоґічне у Львові, ул. Мохнацкого, ч. 12. (зазначити: на пренумерату „Учителя“). — Зміст: Тан — Різдво. (Перевід з російського). Др. Іларіон Свєнціцкий — Лев Николаєвич Толстой. „Б.“ — Третий міжнародний конґрес і міжнародна вистава для шкільної ґіґієни в Парижи. (Дальше). Микола Ковальчук — Замкненє рахунків місцевого шкільного фонду. Іван Казанівський — Про взаїмне довірє між школою а сїмєю. В. Жаботинський — Питанє націоналїзації школи в Россії. — З широкого сьвіта. — Переписка редакції.

Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. Р. 1910. Вип. I. Ч. 41. Справозданє за 1909 р. Львів, 1910. Ст. 68, 8-ки. Цїна 30 сот. Зміст: Дїяльність Видїлу. — Дїяльність секцій і комісій. — Наукові виданя. — Члени Товариства: Почесні члени. Дїйсні члени. Члени основателї. Звичайні члени. — Члени комісій. — Заряд Товариства. — Інституції, що обмінювали ся виданями з Товариством. — Часописи, які дїставала бібліотека протягом року. — Стан бібліотеки. — Стан музея. — Рахунок наукових видань. — Касове справозданє.

Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Р. 1910. Вип. II. Ч. 42. Справозданє за місяці: січень — цьвітень. Львів, 1910. Ст. 32, 8-ки. Цїна 30 сот. Зміст: Засїданя Видїлу. — Засїданя секцій. (І. Франко — Батько і донька. Олекс. Грушевський — Глухів та Лебедин. С. Дністрянський — Національна статистика, ч. II. Макс. Гехтер — До питаня про культурно-економічну ролю землеволодїня. Мих. Грушевський — Шведсько-український союз 1708 р. М. Шпаковський — Нова праця про Ягайла. Мих. Лозинський і В. Охримович — З виборчої статистики Галичини. Ів. Кревецький — Справа подїлу Галичини в рр. 1846—1850. Вас. Панейко — Раціоналїзм і реалїзм в розуміню сусїльних явищ. Мик. Залїзняк — Індустрія в полуднєвій Україні. Волод. Дорошенко — Фінансова господарка й економічна полїтика земств. Макс. Гехтер — Із статистики України. С. Баран — З поля національної статистики галицьких середних шкіл. Мирон Кордуба — Боротьба за польський престіл по смерти Володислава IV. Вас. Панейко — З історії й соціольоґії національної боротьби. Вол. Бирчак — Візантійська церковна пісня і слово о полку Ігореві. Ів Франко — Студії над українськими народніми піснями). — Засїданя комісій. — Справозданє з бібліотеки. — Справозданє з музея. — Товариства й інституції, що приступили до обміну виданями. — Нові видання Товариства.

Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Р. 1910. Вип. III. Ч. 43. Справозданє за місяці: май — серпень. Львів, 1910. Ст. 36, 8-ки. Цїна 30 сот. Зміст. Засїданя Видїлу. — Засїданя секцій. (В. Липинський — Аріянський соймик в Киселинї на Волинї в маю 1638 р. М. Грушевський — Історія України-Руси, т. VIII, вип. 1. К. Широцький — Македонія Н. П. Кондакова. Вол. Радзикевич — Павлин Свєнціцкий, огляд публїцистичної, наукової та лїтературної його дїяльности. Федір Корш — До історії українського осьмискладового вірша). — Засїданя комісій. — Конкурс на запомоги з фонду А. Вончевського. — Справозданє з бібліотеки. — Дезїдерати бібліотеки. — Справозданє з музея. — Товариства й інституції, що приступили до обміну виданями. — Нові видання Товариства.

Образковый календарь на простый рокъ 1911, имѣющій 365 дней. Рокъ IV. Составилъ: Мих. Врабель. Безплатное приложеніе „Недѣли.“ Будапештъ. Ст. 104, 8-ки. Цѣна 50 ф. Зміст: Всемірна лѣтопись. — Календаріюм. — Толкованіе знаковъ и скорочень. — Угорскій королевскій домъ. — Уставный указатель греко-кав. церкви на 1911-ый годъ. — Астрономичный календарь. — Грекокатолически епархіи. — Часть літературна: Съ Новымъ Рокомъ! (Вірш О. Луцкого). — Дасколько учителей и святителей церковныхъ. — Изъ политического житья минувшого рока. — О. Викторъ Каминскій. — О. Алексѣй Горзовъ і плетня корзинъ (кошиковъ) въ Терновѣ. — Разореніе Іерусалима. — Лѣтательное состязаніе въ Будапештѣ. — Свиня свинею. (Вірш С. Руданського). — Улична шпаркасса. — Къ солнцу. — Двѣ велики катастрофы. — Нагорода за заслугу. — Ужасный потопъ въ Южной Угорщинѣ. Початокъ Нового Року. — Женщины въ конституціи. — О штучномъ гнои Суперфосфатѣ. — Добры пріятели. — Св. Стефанъ первый царь угорскій. — Куреніе опіума въ Китаи. — Похоронъ на морѣ. — Дачто на путь. — Ловля на кита. — Русскій квасъ для питья. — Добры рады. — Повѣнь въ Парижѣ. — Порада при обходѣ хворыхъ. — Добры рады. — О штемпляхъ. — Анекдоты. — Торги (ярмарки). — Добры рады. — В сїм календарі є богато ріжнородних оголошень і кількадесять ілюстрацій.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНОЇ ШКОЛИ“ в ГАЛИЧИНІ.

Слава Ісусу Христу!

о. Владимір Петрівский
в Rochester, N. Y. 21. II. 1911.
24. Farbridge, str.

Дорогенька Редакциє!

Користаємо з Вашої пригадки поміщеної в 5. числї „Свободи“ з д. 2. II. 1911 р. і посилаємо Вам на „Рідну Школу“ $12.00 з тим застереженєм, щоби „Рідна Школа“ проголосила збір жертв на „фонд Св. Свм. Йосафата“ Архієпископа Полоцкого з нагоди близького 300-лїтного ювилею мученичої Його смерти. З сего „фонду“ запомаганоби українську католицьку молодїж — віруючу і живучу правдиво християнським житєм, — обряду словянського, — котра не викидала би богословського видїлу з українського університету а який лиш при Божій помочи можемо собі виборoти.

На случай коли-би Тов. Педаґоґічне, зглядно комітет який збирає жертви на „Рідну Школу“ не згодив ся на нашу просьбу, просимо переслати сих $12.00 Їх Преосьвященьству Кир Григорію в Станїславові на удержанє української учительської семинарії в Станїславові, веденої СС. Василіянками.

Молодїж, котра користалаби з запомоги, будучого „Фонду Св. Йосафата“ мала би ся обовязати, що наколи буде вже на становищах, має звернути пібрані запомоги, щоби і дальша бідна наша молодїж могла користати з сего фонду.

Підписані жертводавцї будуть після сил і дальше збирати жертви на сей фонд.

Спис жертводавців такий: Прокіп Скікун $5.00; о. В. Петрівский $150; по $1.00: Мартин Лизнів, Никола Гнатів, Іван Мельник і Никола Тимків; по 50 цнт.: Олекса Стелїнський і дор Німак; по 25 цнт.: Никола … і Павло Ск… гальчик. — Ра…

В читальні.

Подавши зміст комедії Григорієвича „Лихий день", сьвященик зійшов в естради, а на його місце вступив учитель, котрий почав читати цілу сю комедію від початку до кінця. Читальники прислухували ся до читаня дуже уважно, а від часу до часу вибухали голосним сьміхом і реготом. По скінченю читаня наступила коротенька перерва, а по перерві учитель пояснив людям, як треба забирати ся до вивченя театральної штуки.

— Наперед — мовив учитель — я порозадаю вам поодинокі ролі, які маю вже розписані від кількох днів. Хто дістане ролю, мусить її вивчити на память і то не тільки те, що він сам має говорити, але також конець того реченя, що говорить його попередник. Иншими словами, кождий аматор мусить собі затямити добре ті послідні слова, по котрих він має розпочинати своє говорене. Як сього не зробите, то й не будете знати, що і по кім говорити. Кождий повинен вивчити ся своєї ролі так, як її належить грати на сцені, т. з. з відповідною модуляцією і з усіми потрібними рухами. Ні одно ні друге не прийде само з себе. Кожду ролю треба довший час студіювати, а се студіюванє коштує чимало трудів.

— Я знав колись одного актора, який звичайно грав ролі пияків. Чи знаєте, в який спосіб учив ся сей актор відгравати добре свої ролі?... Ходив по всіх корчмах і вишукував собі правдивих пияків таки при барах. Як знайшов якого доброго пияка, то вже конечно мусів з ним нібито заприязнити ся і удавати його приятеля так довго, доки пияниця не звалив ся з ніг. Люди бачили часто, як сей актор відводив пияків до їхніх домів. Він пускав кождого пияницю поперед себе, а сам ступав за ним і приглядав ся уважно, як його „приятель" виписував по дорозі „мислїте", себто літеру „М"... Нераз ставав перед пияницею з переду, вдивляв ся бистро в його усьміхнене або судорожно викривлене лице, запамятував собі всі мимовільні дрожаня його мускулів, записував у своїй памяти всі, навіть найдрібнїйші рухи заморочено̄го алькоголем людини, словом — студіював свою ролю з реального житя, на живім людськім примірі. Коли вернув до свого дому, ставав тоді перед великим зеркалом і наслідував усі рухи того пияка, якого обсервував на улиці. Робив се довго, нераз цїлими годинами, а страшенно лютив ся, коли хтонебудь перешкодив йому в сїй його роботї. По кількох лїтах такої заповадливої і позитивної працї сей актор став першорядним артистом. Брав добрі гроші, а крім того придбав собі заслужену славу.

— Ви — говорив дальше учитель — не потребуєте конечно робити так, як робив сей актор, бо ви з акторства не жисте і вам на такі студії не позволяє навіть робітний час. Та все таки реальне житє учить дуже богато, лиш треба йому гаразд приглянути ся. При вивчуваню ролї треба наперед її добре зрозуміти і в неї добре вдумати ся. Вибубнене якоїнебудь ролї з памяти без ніякого її зрозуміня, без ніяких рухів, або невідповідних гестів — се не штука, але лиха мізерія. Се потрафить зробити кождий маленький школярик, який не знає ще житя з його практичного боку. От неодин з вас бачив кінематографічні представленя, так звані „мувінг пікчери". На широкім білім полотні виступають ріжні особи і представляють яку-там сцену. Ті особи, як і всі на сьвіті образи, не говорять, лиш рухають ся, а прецїнь ми розуміємо усе те, що вони хотїлиб сказати, розуміємо зміст сего представленя. Чому? — бо всі сі особи виконуть відповідні рухи, і в тім власне лежить цїла вартість усяких кінематографічних представлень.

— Не хочу забирати вам богато часу — кінчив бесїдник, — бо і так пізна вже пора, а впрочім я поясню вам усьо, що буде треба, підчас театральних проб, які розпічнуть ся таки з теперішнього тижня. Я буду вашим учителем, т. з. буду учити всіх аматорів відповідної модуляції у виголошуваню їхніх роль і буду показувати кождому всї потрібні рухи так цїлого тїла, як і поодиноких його частий. Наперед я прочитаю вам ще раз цїлу сю комедію, а ви будете смотрити у свої ролї. Потім ви будете читати, а я глядїти-му в книжку і поправляти, що треба. Відразу мусите читати свої ролї так, як будете їх опісля виголошувати на сценї. Таких читаних проб зробимо кілька. Як вивчите усьо на память, тоді почнемо грати цїлу штуку на театральних дошках. Се буде повторяти ся так довго, доки кождий з вас не віддасть своєї ролї так, неначе уся та подія відбувала ся не на сценї, але в правдивім, реальнім житю.

НОВИНКИ.

МАРТ.

н. ст.	Днї	Руські сьвята
2	Четвер	Теодора
3	Пятн.	Льва п.
4	Субота	Архіпа
5	Неділя	Сироп. Льва
6	Понед.	Тимотея пр.
7	Вівтор.	Евгенія
8	Середа	Поликарпа

** **Жертви на читальняний дім в селї Пенянах.** По 1 дол.: К. Кирчів і О. Стеткевич. — Разом $2.00.

** Леґіслятура стейту Мічіґен приняла прихильно біль незвичайно важний для робітників. Після його постанов, коли робітник, працюючи в якімсь фаху, стратить житє, то особи, які він живив працею своїх рук мають від дотичної компанії протягом 6. лїт діставати що тижня дві третини його щотижневого зарібку. Однак в сей спосіб вибрана сума не сьміє перевисшати 3000 долярів. Коробітник не згине, але тяжко окалїчіє, то компанія має йому протягом 8 лїт виплачувати тижнево також 2 треті з його щотижневої платнї. Робітник не може однак протягом сих 8-ох лїт вибрати більше, як 4000 долярів. Компанії і робітники можуть заключувати в таких випадках добровільні умови, однак лиш під условєм, що на ню згодить ся також опікуньчий суд. Коли сей біл зістане ухвалений, то буде се перший крок до лїпшого в тім зглядї в Злучених Державах.

** Як доносять з Бостону, то в леґіслятурі стейту Масс. має бути обговорювана справа оподаткованя кавалерів. Кождий кавалер — після проєкту — що перейшов 35-ий рік житя і ще не оженив ся, має платити 5 дол. річного податку на удержанє тих дївчат, що дійшли 35-го року житя і не найшли чоловіків. Злосливі говорять, що хотяйби і ухвалено се право, то воно буде безужиточне, позаяк не найде ся нїодна така дївчина, яка схотїла-б признати ся публично, що вже скінчила 35 лїт.

** Після обчисленя еміґраційних властий прибуло до нюйорської пристани протягом місяця січня с. р. 24.863 еміґрантів. Найбільше число новоприбувших, бо 9.944 полишило ся в стейтї Ню Йорк, опісля в стейтї Ню Джерзи лишило ся 4.843, в Пенсильвенії 3.329, Ілїнойс 1.920, Масачусетс 1.314, Огайо 1.139. На всї другі стейти випадає по кілька лишень еміґрантів.

** Цїни за споживчі артикули в гуртовій продажи, почавши від перших днїв сего року, значно подешевіли. Однак в торговли детайлїчній сего зовсїм не видно і наші ґаздинї мусять за усе так само дорого платити, як і передше. Знижку гуртових цїн спонукало переладованє тростових складів. Подорожів лишень дріб і ярини.

** В повітї Томас, стейт Кензас, повітові власти задумують построїти фарму для бідаків. На сю цїль призначено 160 акрів. Бідак дістане пайку землї на фармі, яку буде оброблювати, а в заміну за се дістане помешканє і харч.

** В Олбані, столици нюйорського стейту на дни 27-го с. м. вибрав ся тамошний пастор, І. А. Cuaig в асистї маляра і поліціянта в похід проти грецьких богинь, що попали ся до сих пор на образах по стїнах тамошних сальонів. Властителям заявила комісія катеґорично, що згадані дами або мусять повбирати ся у відповідні костюми, або зістануть сконфіскованї. І днесь висять по тамошних сальонах грецькі богинї, позадягані в кокетні спіднички, вимальовані після найновійших парижських узорів... That's all...

** Дня 15-го лютого навістив страшний вибух копальню вугля в місцевости Кокдейл, Коло. На місци згинуло 17 людий, між якими є 11 славянських імен, що можуть бути або Русинами або Поляками. Ся копальня мала загальну славу, що є ведена найлїпше в цїлих Злучених Державах і тому була уважана за найбезпечнїйшу.

** Якийсь невислїджений до сих пор злочинець позволив собі на варварський а при тім глупий дотеп, кидаючи в почтовий ящик, уміщений на розї 49 вулиці і 5-ої евні в Ню Йорку горіючий сїрник. Коли відчинено скринку, найдено у нїй недопаленї решітки 31 листів. Поліція заняла ся енерґічно слїдством.

** Кінську курацію в цїлім того слова значіню перебув один кінь в Ню Йорку. Тягнучи віз, він станув нараз на перехрестю вулиць Смит і Ботлер і задумавши ся над якимсь важним питанем, тикаючим ся кінського роду, попав в таку апатію на всї зовнішні враженя, що зовсїм оглух на всї грозьби, просьби і правдиво айришські проклятя візника. Не помогло і кільканайцять відливаних батогів. Що більше, кінь положив ся і почав дальше роздумувати в лежачій позиції. Зденервований візник покликав стоячого поліціянта, щоб сей застрілив коня, позаяк виглядало, наче кінь падаючи зломив ноги. Ледви однак залунав вистріл, як кінь зірвав ся і пігнав кільканайцять вулиць. Тут його задержано а прикликаний ветеринар по огляненю сконстатував, що кінь є зовсїм здоров, бо куля револьверова лиш задраснула йому легонько скіру на голові. Однак ся куля, видно, вийшла йому на здоровлє, бо відучила його раз на завсїгди від роздумувань над кінською долею.

** В Чікаґо, Ілл., в варстатах желїзниці Лейк Шор працює усего тільки десять робітників. Мимо того однак вони повідомили заряд желїзниці, що від понедїлка (то є 27-го лютого) виходять на страйк.

** На дни 26-го лютого тутешні власти арештували капітана і цїлу залогу щойно прибувшого грецького корабля Атенія. Усїх поставлено під заруку, що виносить від 5000 до 20.000 долярів за особу. З акту обжалованя виходить, що залога згаданого корабля від довшого вже часу перепачковує до Злучених Держав таких еміґрантів, яких тутешні власти в наслїдок всїляких причин вже раз депортували.

** Пітсбурська поліція арештувала Л. Ізенберґа, який під покривкою реставрації удержував під числом 1507 Кларк стр. дім розпусти.

** Мимо розсїваних поголосок про цїлковите розбитє мексиканських повстанців, уряд Мексика, а зглядно його самодержавний президент якось не дуже вірять в свою побіду. Сьвідчить про се обставина, що секретар революційного мексиканського комітету в Вашинґтонї одержав на дни 26-го лютого відомість, що уряд Діяза вислав до місцевости Ель Пазо, де містить ся головна кватира ворохбників, парляментарів, з місією помиреня воюючих сторін. Повстанці заявили однак, що зложать оружіє тільки під тим условєм, коли Діяз зрече ся свойого уряду.

** Дня 14-го лютого почав ся у Львові масовий процес проти 101 наших студентів, обжалованих шляхотсько-польсько-австрійською прокураторією за забуреня на універзитетї, підчас яких, як відомо, згинув Адам Коцко. Процес потреває довший час і заповідає ся вельми цїкаво. Уже зараз першого дня, коли почато читати акт обжалованя по польськи, оборона запротестувала проти того, жадаючи, щоб ведено розправу в українській мові. Коли трибунал відмовив, обжаловані і оборонцї вийшли з салї розправ, так що польський акт обжалованя читано перед порожними лавками. В слїдуючих числах вернемо до сего процесу в обширних статях.

** До Шевченкових роковин. Академія красних штук і наукова академія в Петербурзї будуть сьвяткувати разом 50-лїтні роковини смерти Тараса Шевченка. Маючи на думці підчас сего сьвяткованя уладити виставу Шевченкових малюнків, звернено ся до визначнїйших збирачів і инших осіб в Київі з просьбою, вислати до Петербурга по змозї всї артистичні твори Т. Шевченка, які найдуть ся в Київі.

Видавництво „Час" незабаром має випустити пяту серію дешевих книжок. Ся серія буде ювілейною „на спомин 50-лїтних роковин від дня смерти Т. Шевченка". В сю серію увійдуть такі поеми і твори Т. Шевченка: „Невольник", „Посланіє", „Чернець", „Причинна", „Перебендя", „Тополя", „Варнак", „Гамалїя", „Іван Підкова", „До Основяненка", „Утоплена". „Думи мої, думи"... Книжки будуть ілюстровані малюнками артистів-малярів: Іжакевича, Холодного, Северина, Орлова, Ждахи, Сластьона і инших. Крім того в книжках будуть уміщені всякі портрети Шевченка і при кождій буде додано біоґрафію поета. Книжки будуть видані на доброму папері, по цїнї 1—2 копійок.

Видавництво „Український Учитель" видає збірку Шевченкових віршів для дїтей. До збірки буде доданий житепис Шевченка, написаний для дїтей.

** В Галичинї наші селяни по многих громадах бойкотують коршми. Там, де надано шинкарські концесії попереднїм пявкам-шинкарям, селяни зовсїм оминають корчми. Бойкот вибух в кільканайцятьох громадах східної Галичини.

** Страшна посилка. Жінка варшавського вахмайстра жандармерії Димитрова, що виїхав був на службу на границю, одержала почтову посилку з бляшаною пушкою. Коли отворила сю пушку, знайшла в серединї голову свойого чоловіка.

** Минувшого тижня помер у Віднї один з найбільших сьвітових богачів, барон Ротшільд. Маєток помершого виносить 145 мілїонів долярів. Незвичайне розчарованє викликало відчиненє його тестаменту. Показало ся іменно, що мілїонер лишив на добродійні цїли всего тільки пів мілїона долярів.

** Недавно розійшла ся відомість, що бандити на острові Сицилїя пірвали сина мілїонера Генка. Банда опришків вломила ся до замку мілїонера і пірвала його сина, а лишившому ся одному служачому казала зажадати в їх імени від батька 30.000 лїрів окупу.

** З незвичайним спритом виконано оногдї в білий день напад на ювилерський склеп в Льондонї. Якийсь богато убраний чоловік заїхав автомобілем перед склеп з золотом, і викликавши властителя, розмовляв з ним перед виставовим вікном. Підчас того війшов до склепу другий мущина, а коли ювилер хотїв вернути до склепу, появив ся третий і задержав його. Підчас шамотаня ся ювилера з незнакомим, сей, що був в склепі зрабував 60 перстенів з дорогими брилянтами, по чім і два другі втїкли автомобілем. Всякий слїд за сьмілими злодіями пропав.

** В околици Женеви, в Швайцарії перед двома тижнями упав снїг, що мав зовсїм чорну краску. Учені толкують се дивне явище природи в той спосіб, що десь в воздусї мусїв уносити ся попіл з вулькана, який і змішав ся із снїгом. Звідти і чорна краска снїгу.

** Кара на пияків. В албанськім містї Прізендрі є цікавий звичай карати пияків. Зловленому пиякови вяжуть назад руки, відкривають голову, саджають на осла і обвозять по вулицях міста. Перед ослом іде оден чоловік, бє в бубон і кричить: Дивіть! се драб, що приносить встид цїлому містови. На голос бубна виходять люди і сьміють ся з пияка. Та на сїм не кінець. По походї по містї, привязують пияка на ринку до стовпа і сьміють ся з него. Хто перебув таку „параду", вже не має більше охоти запивати ся.

** Німецька научна експедиція, вислана на північ, аби провірити, чи є річию можливою дістати ся до північного бігуна при помочи бальона, оголосила 19-го лютого в Берлїнї звіт із своїх дослїдів. Після оцінки комісії проєкт сей після дотеперішного стану авіятики є неможливий до переведеня.

ПОЗІР! ПОЗІР!

В ВІВТОРОК, ДНЯ 21-го МАРТА 1911 р.

відбудуть ся

в **Webster Hall, 119-125 East 11th St.** (межи 3 а 4 Ave),
NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ

в честь 50-лїтної річниці смерти нашого незабутнього Кобзаря
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

із слїдуючою проґрамою:

ЧАСТЬ І.

1. Передне слово.
2. Завіщанє, Вербицького, подв. хори з орхестрою.
3. Деклямація.
4. Огні горять, Веребкевича, хор мужеський.
5. Вокальне сольо в супроводї фортепяна.
6. Молитва, Лисенка, хор діточий.
7. Відчит про Шевченка (по руськи).

ЧАСТЬ II.

8. Бють пороги, кантата Лисенка з орхестрою.
9. Відчит про Шевченка (по анґлїйськи).
10. Сольо-пяно.
11. Козаки, Колесси, хор мужеський.
12. Сольо скрипкове, в супроводї фортепяна.
13. Деклямація.
14. Вечерниці, Нїщинського.

Орхестра п. П. Г. Смолинського. Діриґент п. А. Гела.

ПОЧАТОК ТОЧНО О 8-ій ГОД. ВЕЧЕР.

ВСТУП: І-ряднї крісла $2.00, II-ряднї $1.50, III-ряднї $1.00, IV-ряднї $0.75, V-ряднї $0.50, VI-ряднї $0.35. Крісла в льожах $1.00. — Стоячих місць нема.

Весь дохід призначений на стипендію ім. Шевченка. — Добровільні датки на сю цїль приймаєть ся з подякою.

E 37

ЗА КОМІТЕТ:

О. Стетневич, предсїдатель, **П. Ярема,** касієр,
А. Цурковський, секретар.

Білєти (тікети) можна замовляти вже від тепер у „СВОБОДІ", 184 HUDSON Str., або у пп.: MICHAEL UHORCHAK, 161 E. 4th Str., NEW YORK. — PETER YAREMA, 115 Ave A., NEW YORK, N. Y. — Присилайте гроші мoні ордером, а жадані Вам тікети вишле ся Вам сейчас відворотною почтою.

СПРАВИ „Р. Н. СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76. Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Іляко Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 123 Sussex Str., Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз" — приниме членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на декларації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненем слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду
Р. Народного Союза в Америці.

Ч. 1668 КВІТ $500.00
на пятьсот долярів, котрі п. Марія Могила отримала як посмертну запомогу по мужу Грицю з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Елизабетпорт, Н. Дж. 19. січня 1911.
Марія Могила.
Сьвідки:
Ілько Генеґа,
Микита Фуртас.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 234.
Лев Малафій предс.,
Софрон Колодій секр.

Ч. 1670 КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Василь Кохан отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Мт. Кармел, Па. 15 февр. 1911
Василь Кохан.
Сьвідки:
Михайло Даньчак,
Теодор Даньчак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 2.
Дмитро Корочпак предс.,
Іван Ворґач секр.

Ч. 1673 КВІТ $466.00
на чотириста шістьдесять шість долярів, котрі п. Катерина Вавринкович отримала як посмертну запомогу по мужу Івані Вавринкович з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Бреслав, Па. 20. февруара 1911.
Катерина Вавринкович.
Сьвідки:
Андрей Пилип,
Ілько Дудусь.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 30.
Осип Леньо предс.,
Панько Леньо секр.

Ч. 1675 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі місц. уряд братства сьв. Андрея, відділ 30 отримав як похор. кошта по Івані Вавринкович з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Бреслав, Па. 20. февруара 1911.
О. Леньо.
Сьвідки:
Андрей Пилип,
Ілько Дудусь.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 30.
Осип Леньо предс.,
Панько Леньо секр.

Ч. 1677 КВІТ $283.40
на двіста вісімдесять три долярів 40 центів, котрі п. Василь Тулай отримав як посмертну запомогу по браті Семані з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Вівер Медовс, Па. 15. февруара 1911.
Василь Тулай.
Сьвідки:
Миколай Яцканич,
Антін Леньо.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 95.
В. Шипула предс.,
Томаш Солтис секр.

Ч. 1679 КВІТ $216.60
на двіста шістнайцять долярів 60 цент., котрі місц. уряд отримав як похор. кошта по Семані Тулай з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Вівер Медовс, Па. 15. февруара 1911.
Василь Яцканич.
Сьвідки:
Миколай Яцканич,
Павло Шитковський.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 95.
В. Шипула предс.,
Томаш Солтис секр.

Ч. 1682 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Василь Кохан отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Мт. Кармел, Па. 15 февр. 1911
Василь Кохан.
Сьвідки:
Михайло Даньчак,
Теодор Даньчак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 2.
Дмитро Корочпак предс.,
Іван Ворґач секр.

Ч. 1683 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Андрей Косцьо отримав як посмертну запомогу по жені Ядвизі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Дукезн, Па, 15. февруара 1911.
Андрей Косцьо.
Сьвідки:
Енди Ґреґа,
Іван Ондер.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 268.
Іван Патрик предс.,
Стеф. Шипайда секр.

Ч. 1684 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Михайло Вовк отримав як посмертну запомогу по жені Веровії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Авбурн, Н. Й. 19. февр. 1911
Михайло Вовк.
Сьвідки:
Михайло Полянський,
Петро Шевчик.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 38.
Василь Базарник предс.,
Емилян Саварин секр.

Ч. 1687 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Стефан Ставиский отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Олд Фордж, Па. (дати не подано) 1911.
Стефан Ставиский.
Сьвідки:
Павло Дидик,
Петро Витяк.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 34.
Гриць Гальчан предс.,
Томко Ільчак секр.

Ч. 1688 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Михайло Флюдович отримав як надзвичайну запомогу з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Сентралія, Па. 14. лютого 1911.
Сьвідки:
Петро Баландович,
Петро Залінський.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 90.
Филимон Флудович предс.,
Іван Скольский секр.

Ч. 1693 КВІТ $100.00
на сто дол., котрі п. Андрей Гресняк отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Пітсбурґ, Па. (дати не подано) 1911.
Сьвідки:
Гавриїл Федорчак,
Николай Войтович.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 53.
Н. Войтович предс.,
А. Витяз секр.

Ч. 1694 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Семан Кода отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Пітсбурґ, Па. (дати не подано) 1911.
Семан Кода.
Сьвідки:
Гавриїл Федорчак,
Николай Войтович.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 53.
Н. Войтович предс.,
А. Витяз секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Ню Йорк, Н. Й. Братство сьв. Андрея Перв., від. 66, подає до загальної відомости, що секретар сего Братства змінив свою дотеперішню адресу. Хто має до него якунебудь орудку, нехай зголосить ся на адресу: P. Wilchowyj, 433 E. 73 St., New York City.

Сиранюз, Н. Й. Братство сьв. Петра і Павла, від. 39, повідомляє всіх своїх членів, що зійдли ся на квартальний мітінґ, який відбуде ся в неділю, дня 12. марта с. р. зараз по службі Божій у церковній галі. Має ся полагодити важна справа. Хто на сей мітінґ не прийде, заплатить кару. — Гриць Гнатко, предс.; Андрей Варян, секр.

Стейпелтон, Н. Й. Братство сьв. Ар. Михаїла, від. 211, повідомляє всіх своїх членів, що шврічний мітінґ відбудеть ся дня 11. марта с. р. в домі бр. Івана Грицек. Кождий член мусить безуслонно явити ся, бо має ся вибирати нового предсідателя. На сім мітінґу будемо приймати нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. — П. Бусель, предс.; Мих. Виштовецький, секр.

ЗМІНА АДРЕСИ.

Моя теперішна адреса:
REV. ELIAS KUZIV
Box 375, Olyphant, Pa.
9-11

Задля невідрадних обставин родинних **ПРОДАМ ДЕШЕВО** красно урядженy і в добрім положеню
Ґросерню і бучерню.
Голоситись на адресу:
PAUL PRESHLAK,
P. O. Box 538, Embridge, Pa.
9-11

Повідомлене і подяка.

Хвальна Редакціє!

Повідомляю Вас, що вже днесь (23-го лютого с. р.) відїзджаю до своєї рідної землі. Дякую Вам дуже сердечно за Ваші труди в збираню датків на шифкарту для мене, нещасливого каліки, а Ви подякуйте від мене в „Свободі" всім Вп. Жертводавцям, які заратували мене своїми лептами у моїй біді. Я їду бороти ся з заїлим попом-кацапом, який хоче розбити заложену мною читальню „Просьвіти". Я до того не допущу, так мені, Боже, допоможи!

Рівночасно подаю до відомости, що д. Ст. Левицький доручив мені $3.50, які він одержав для мене від дд. Підлуського і Зубрицького, котрі занимали ся збіркою. Враз з квотою, яку виплатив мені п. Кирчів ($29.25), загальна квота, пібрана мною, виносить $32.75. — Серденчне і щире спасибіг всім тим Вп. Родимцям, що жертвували для мене свій труд і свої тяжко запрацьовані гроші.

З високим поважанєм
Іван Хомич.

В сій самій справі дістаємо від п. С. Левицького слідуюче письмо з просьбою о поміщене: На шифкарту для хорого Івана Хомича зложили на руки підписаного комітету в послідній хвилі отсі добродії: Йосиф Сковронський, Кость Підлуський і С. Кастік по $1.00, а Дмитро Мотюк 50 центів. — Разом $3.50. Всіх гроший, зібраних по день 20-го с. м. було $32.75. З того далисьмо $10.00 на шифкарту, а $22.75 віддано в руки Івана Хомича, щоби мав на прикру годину. Сей каліка віджїхав 23-го лютого с. р. в свою рідну сторону. — Всім пп. Жертводавцям складаємо отсим щиру подяку. — Д. Квасняк, К. Підлуський, С. Левицький, А. Зубрицький.

До Русинів далеких Вестів!

Русини, що гуртуєте ся по плейсах на далеких Вестах, памятайте, що маємо в St. Louis, Mo. величаву свою руску гр.-кат. церков і руського сьвященика. Хтоби з Вас хотів — особливо, коли Вас є більше число на деякому плейсі — щоби прибув до Вас сьвященик на час великопостної сповіди, нех пише на слідуючу адресу:

REV. JOHN OSTAP
1125 Dolman Str., St. Louis, Mo.

Сьвященик одвітить й прибуде. Так само й порадить Вам що до згуртованя ся і орґанізації. 9-12

До Всч. оо. Товаришів!

Хто би хотів набути на власність бібліотеку по покійнім о. Ник. Стефанович, чи то цілу, чи лише часть, зволить ласкаво зголосити ся до:

Rev. Gr. Kulczycki, Gen'l del. McKees Rocks, Pa.
9-11

Дім на продаж

Дім о 11 комнатах, деревляний, двоповерховий. Пивниця мурована, тому 3 роки як поставлена. Лот під домом 25×100. Можна заложити красний огород з яринами. Дім положений близько великої фабрики карпетів, де робить більше як 900 дівчат. Робота стала і добре платна. Хто з читачів „Свободи" гадав би перенести ся з родиною до Йонкерс, міг би сей дім купити за дуже приступну ціну, позаяк властитель мусить виїхати. Близших інформацій можна засягнути в редакції „Свободи". (8—11).

ФАРМИ на продаж під управою, в добрім положеню, в ціні від 1000 до 5000 долярів. Подробиці подасть **Franc Przestrzelski, 185 Stanton Str., New York, N. Y.**

КОНКУРС.

Котра **угорська парохія** потребувалаб доброго дяко-учителя, що має учит. семинар в Унґварі, зволить ласкаво зголосити ся до:
John Kelemen,
288 E. 75th St. (1st floor),
NEW YORK, N. Y.

Родимці! Приходіть громадно на

Великі вечерниці

в честь пятьдесятьлітних роковин смерти найбільшого нашого поета
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
які відбудуть ся
заходом укр. Тов. „Просьвіта"
в Burnside, Chicago, Ill.
в неділю, дня 5-го марта с. р.,
в галі Русина п. В. Зелінки,
No. 1200, на розі 93 St. & Woodland Avenue.
Початок точно о 2-ій год. пополудни.
ВСТУП БЕЗПЛАТНИЙ.

Всіх сьвідомих Українців з Чікаґо і околиці просимо взяти в сих вечерницях численну участь і своєю присутностию віддати заслужений поклін великому українському Пророкови. — За добру обслугу ручить
КОМІТЕТ.

ДНЯ 5-го МАРТА 1911 р.
буде грати „Театральний кружок"
в **McADOO, PA.**
в церковній гали на W. Blaine Street штуку:
„Верховинці"
образ з житя наших Гуцулів.
Штука дуже красна і занимаюча.
Початок о 6-ій год. вечер.
Вступ 25 і 10 цнт.

Пошукуваня.

Хто знає де є **Михаїл Умриш**, родом з Березовиці Великої, повіт Тернопіль, літ 31. В осени минуло 5 літ, як приїхав до Америки. Перебував тому 4 літ в Пітсбурґу, Па. Глядає за ним жінка, що недавно приїхала з краю. Хтоб про него що знав, або він сам, нехай подасть відомість на адресу: Михаліна Умриш, 107 Madison Str., New York, N. Y., а дістане $10.00 нагороди. (8—9)

Оголошене.

Новозаложена руська греко-кат. церков сьв. Арх. Михаїла в Hazleton, Pa. вислала на плейси свого колектора в особі п. Стефана Кленовського. Просимо всіх, до кого сей колектор завитає, обдарувати його, чим хто буде міг. За всі жертви для бідної церкви складаємо вже наперед щиро-руське Спаси Біг.
9-10 *Уряд церковний.*

Потрібно дякоучителя.

Парохія в Ford, City, Pa. потребує дякоучителя. Голоситись на адресу: **Eugene Bartosh, Box 2, Ford City, Pa.**

Позір!

Потрібно сейчас українськоі дівчини Русинки до офісу. Мусить уміти читати і писати по анґлійськи і мати добрий слух до телефону. Робота треває 8½ годин денно.

Голоситись на адресу: **Mr. A. G. Binder, Central Block, Room 70., Lowell, Mass.** 9

R. J. GLICK
Аґент асекураційний від огня.
50—9 Офіс находить ся в
WILLIAM Mc. CONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

6-9
ДАРОМ! Кождий, хто надішле мені назвиско і адресу своїх родимців, дістане в дарунку хорошу книжку до читаня. Адресуйте:
JOHN NEMETH
Austro-Hungarian Ex-Consul Agent,
457 Washington St., New York City.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕНЄ.

Realty Trust

отсим повідомляє всіх тих, котрі закупили лоти в LINDEN, ST. GEORGE, SOUTH ELIZABETH, ROSELLE і MAPLE PARK, що їх аґентури у фірм Charles L. Schwerin, the American Union Realty Co., i Linden Building and Construction Co. зостали знесені. Задля того всі вплати на контракти мусять бути полагоджувані особисто або листовно в головній канцелярії

Realty Trust 60 Liberty Str., або в офісі філії під ч. 122 E. 23rd Str., N. Y.

[Д]емонстрація.

(Образок з житя руських буршів).

IX.

— Пайдьом, братци, вже паследное время! — промовив в одній з кнайпи на Гернальсї младенец Малєськевич так до младенців як і до буршів.

— Да, да, нужно йти, — додав Тучапський, — а вісїм младенців і шість буршів закладали капелюхи на голову і вибирались в дорогу.

— Пане доктор, — промовив на[ш]ою, се-б то хлопською мовою, сороклїтний младенец, а ще докторант медицини, до Пястука, — а ви не йдете з нами?

— Куди? — спитав непоінформований Пястук.

— А до Пратеру за дївчатами...

— Йдіть самі здорові, — промовив Пястук, але в тій хвилї пояснили йому бурші, куди їм дорога.

Часть младенцов вийшла вже за двері комнати, за ними пішли бурші.

— Не йдіть, роздумайте над тим, — говорив до буршів Пястук, — побачите, що младенци зложать потім всю вину на вас...

— Але де там! — промовив Кальнокий,—а впрочім ми йдем тілько яко Zuschauer-и.

Згаданий старий младенец був се нумер, на якого навіть не здобули ся бурші. Правда, що і рід буршівський видавав зпоміж себе людий, що в двайцятім другім або третім семестрі перелазили перше риґорозум, але жаден з них в лїтах не дійшов був ще четвертого хрестика. Можлива річ, що і бурші не мали би нічого против того, щоби хоть би і до пятьдесятого року оставати студентами, але ті батьки, то страх лихі люди... замкнуть калитку і хоть манджай з голоду на лоно Авраама. Младенци за то не мають таких клопотів... батьки їм нічого не присилають а вони все-ж таки живуть наче пани, бо широкоструя Нева і її північне небо достарчають їм не мало золотої манни... І так виховують ся приверженцї „адного русскаго народа", люди ідей. І наш старий младенец належав до таких, а не маючи ніякої житейської журби, писав до „Ґалїцкой Руси" статї з підписом „в. о. ш." (дуже прозаїчна назва), в котрих виказував (як для читателів „Ґалїцкой Руси" дуже ясно), що всї народовцї то злодії і запроданцї Поляків...

Дорога буршів і младенців ішла на Nordbahnhof, де достойний сорт „младенцов" забавив ся в яєчних героїв.

Другого дня зійшли ся знова „младенци" і бурші в кнайпі. „Младенци" раділи, що доказали такого дива, про котре озвалась вся жидівська віденська преса, похвалюючи їх поступок, а бурші наші хотїли, щоби і їм дісталась в участи половина лаврів та ну-ж величатись, що і вони брали в шкандалї... ні даруйте — в демонстрації участь. Розумієть ся, що „младенцам" така чванливість буршів була на руку, бо коли власти взяли ся на добре до „младенцов", вони всю вину зложили на буршів.

— Слухайте! я дістав візване до поліції... — кликнув в кілька день опісля переляканий Кальнокий.

— І я також, — сказав Насїкомий.

— А знаєте, хто то міг донести? — спитав в буршів „професор університету".

— Хто, хто такий? — озвались хором бурші.

— Та ніхто, тілько народовцї, — відповів „професор університету" і найшов вже навіть людий, котрі то мали зробити.

„Професор університету" не була то така страшна особа, як кому здаєть ся. Був то студент першого року фільозофії, але він був певний, що його зьвізда мусить засяти ясно, і часто грозив, що по скінченю студий не піде до ґімназії, лише на професора університету. Що з него велика сила була, о тім можуть посьвідчити часописи народовські, правительственні, ба навіть кацапські. Мудра то штука! Ото вперед зачав він собі „чарувати гроші" в орґані народовців, бо-ж до його карієри і народовці можуть йому стати в пригоді. Але самі народовцї, се ще за мала протекція [illegible] що виробили для него стипендію [illegible] „професор університету" дописував також до правительственної руської часописи, а окрім грошиків, заробляв собі і „добре око" у відповідних сфер. І чортови забаг наш „професор університету" поставити сьвічку, а залізши до кацапської „Бесїди", гадав, що виліз на Атос. Але-ж бо і платили добре за те кацапи... слово чести, ті кацапи то страх бравий нарід: друкують всьо, що хто дасть, ще й добре заплатять! Не думай однак, читачу, що лише „професор університету" дописував до таких всїляких відтїний часописий. Борони Господи! така проституція літературна тяглась вже кілька років, а дали їй почин Насїкомий і Вацьо, обділяючи „Ґалїцкії Руси" плодами своїх муз, фантазій і ума. Воно навіть не подобає осуджувати їх за теє, бо-ж то роблять радикали — люди ідей і поступу, в котрих руках лежить становити етику і я гадаю, що коли вони так роблять, то певно добре роблять, бо страшно шаную авторітет всїх радикалів до купи взявши і кождого з осібна. Великі то люди, то-ж не нам смертним з ними на прю стати... А впрочім той жолудок радикальний... Господи, прости йому. Як у кождого радикала, так і у нашого „професора університету" кождий народовець, хоть би займав не знати яке становище і славив ся чоловіком ученим і чесним, мусїв бути дураком, підлим і доносчиком, бо-ж лише той мудрим і чесним може бути, хто перенесеть ся на лоно партії радикальної. Не диво отже, що й тепер уважав „професор університету" народовців за доносчиків.

— Народовцї доносчики! — говорили бурші, а їм вторували „младенци" і тим змивали з себе пятно доносчиків.

Небавом пішли „младенци" до „Іванової хати", а збанкрутована фірма Насїкомого під іменем Клевців, Клевчаненків та Клевченків почала публично признавати, що заходить поважне підозрінє, що ніхто инший, лише „младенци" були доносчиками. Рівночасно рішили радикали оголосити манїфест, що вони не брали участи в демонстрації, бо мусїли-б були вперед засягнути опінії цїлої віденської ґрупи радикальної. (Кілько вас там єсть? — Прим. авт.). Діялось то всьо „страха ради Іудейска" і справджуєть ся приповідка „в страха великі очи", бо в страху навіть з людий ідей і героїв стають ся звичайні „людці", готові назвати всї свої ідеї „прегрішеніями". Небавом опісля пішло товариство буршів ad patres — спочити вічним сном.

Гадав бись, що по тім всїм, бурші пірвуть всякі звязки з „младенцами", але великий розум радикальний ходить все иншими дорогами, як у звичайних людий. Випущено „младенцов" з „Іванової хати" і ну-ж устроїти комерс „во честь освобожденних", де явив ся і весь радикально-буршівський рід задля того, що яйця, котрими кидали „младенци" не попали туди, куди ними мірено, лише в окуляри буршів, а розбившись, влетїли до очий, звідки перенеслись по цїлім тїлї. І так затроїв ся цїлий вже і так невеликої стійности орґанїзм віденських буршів-радикалів.

— Надношу стакан в честь Драґоманова, нашаво сердечнаво друґа! — кликнув Тучапський і грімким гомоном понеслось „многая літа".

Не остав по заду і „народ европейський" — радикали, а Кальнокий випив в честь потерпівших „за ідею" „младенцов".

— Урра! многая літа! — понеслось з товпи, а на столї явились благородні напитки, якими достойно закроплено здоровлє „людий ідеї"...

* * *

. . . . . . І то люди ідеї?... які-ж ми біднї!...

Лаврін.

А з тих плянів ось руїна.

Будували москалї,
І великі, і малі,
І шариські, і горлицькі,
І угорські, і галицькі,
Величаву, оказалу,
Царославну церков славну.
Будували, плянували,
По новинках смарували,
Та кричали на весь сьвіт:
„Красшу церков де найдіть!"
Нимиловський приїжджає,
Обі руки затирає,
Та до хрунів: „Ну, ребята!
Старі й молоді хрунята!
Кнут наш мусить процвитати!
Українсько-уніяцька
Церков і віра хахлацька
Най пропаде! загибає!
Шизма, кнут най процвитає!!"
Так! ребята-небожата,
Крепко треба ся держати!
Най прапор наш: шибениця,
І нагайка та темниця,
Казамати у всїх штрафах
Запанують у всїх штатах.
Барух, знаний хрунь Микита,
А і Шмуцик-волокита,
Свій інтерес зрозуміли
З радости почервоніли.
Тимко, Гладиш, Кіселиця
Данько, Кидонь, веселить ся:
„Буде бизнес і хабарі!...
Водка, пиво, там, при барі,
Поплине мов сто-ріками
Ачіщена межи нами!!
А „комішен", Боже милий —
Таж то ласка просто з неба...
Який же, Ти, Добротливий!
Чиж нам чого більше треба?!"
„Тож будуймо", Барух рикнув.
„Да-да, верно"—Шмуцик крикнув
„Треба плян изготовити,
Пікчер в „Daily" помістити,
Написати всї похвали
Для Николи й його слави,
Най нам деньґи присилає
В Пасайк — й шизмі помагає!"...
Збудували москалї,
І великі і малі,
І Шариські, і горлицькі,
І угорські, і галицькі,
Свою церков на піску
Коло „Daily News" в ліску,
Аж тут бомба надлїтає
Десь з Clifton-у, українська,
Греміт — блискавков спадає
І на шизму садовить ся:
На картяну церков славну,
Шизматицко-царославну,
А хоть добре ще не всїла,
Шизма вже ся розлетїла —
А з тих плянів ось руїна —
Шизму з'їла Україна.

Іван Неумиваний.

Перт Амбой, Н. Дж.

В память 50-літних роковин смерти Тараса Шевченка.

— уладжує —

ТОВ. СЬПІВАЦЬКЕ В ПЕРТ АМБОЮ
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 5-го МАРТА 1911

„Вечерниці"

з слідуючою програмою:

1) Вступне слово, — о. Чаплинський
2) Сьпів, — Хор мішаний
3) Декламація, — п-нї Ю. Зволинська
4) Сольо сьпів, — п. Ол. Лаврів
5) Декламації дітий:
— Єлена Хрін,
— Іл. Ваверчак,
— І. Пейко,
— М. Швайлик
6) Сьпів, — Хор мішаний,
7) Відчит про Шевченка, — — п. Андр. Бажан,
8) Сьпів, — Хор мужеський,
9) Декламація, — п. Гр. Маслїй,
10) Сьпів, — Хор мішаний.

Всї слова декламацій і хорів взяті з поезій Тараса Шевченка.

ВСТУП 15 ЦЕНТ. ГАЛЯ ЦЕРКОВНА

Початок точно о год. 7.30 вечером.

Хори під управою п. Ол. Лаврова.

Весь дохід призначений на стипендію імени Тараса Шевченка. — Добровільні датки на цїль так взнеслу з подякою приймає ся.

На сї Вечерниці всїх так місцевих як і дооколичних Русинів запрашає сердечно

КОМІТЕТ.

„ДУШПАСТИРЬ" все прекрасне, щиро-руська церковно-народна газета.

Вона виходить у Філадельфії кожного місяця і подає красні духовні науки, рівні річи релігійно-морального змісту та відомости зі сьвіта. В Душпастирі печатають ся ... Евангелії ... Святих і описи їх житя. Не браком там навіть веселих і здорових жартів.

„ДУШПАСТИРЬ" коштує на цілий рік так в Америці як і в старім краю дуже мало, бо лише 1 дол. 20 центів.

Гроші на „Душпастиря" треба посилати почтовим переказом (money-order-ом) на адресу:

Rev. Zachary Orun, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ДАРОМ! ДЛЯ МУЖЧИН І ЖЕНЩИН.

Самаританська Санаторія в Детроіт, Міч. предкладає інтересну жертву. Кождий мужчина чи женщина без огляду на вік можуть дістати на спробунок найлїпші наші ліки без ніяких зі свого боку коштів. Навіть почту ми оплачуємо самі. Надісланий лік ви можете пробувати на самоті у своїм власнім домі, а ся проба не буде вас коштувати ані цента. Щонебудь вам долягає, пишіть по лік. Слабосильні та підупавші мужчини; висохочені, перепрацьовані — мужчини недужі задля злих привичок; мужчини і женщини, терплячі на гостець (ревматизм), зачажене крови, гемороіди, нирки, міхур або печінки; мужчини і жінки, що стратили апетит або такі, що терплять в наслідок тайних недуг — всї такі мужчини і женщини повинні до нас написати по безплатну спробу лїченя. Ми маємо таку методу, що вилїчимо вас у вашім власнім домі, хочби і на тисячу миль від нас, зовсїм так, якби ви явили ся на оглядини особисто.

Пишіть ще нині задля вашого власного добра. Тямте, що як тільки напишете сейчас і покличете ся на отсю часопись, дістанете даром пробний лік, діягнозу і нашу книжку. Ми маємо санаторію, одиноку в своїм роді в цїлих Злуч. Державах, і ви можете пробувати наші ліки на наш кошт. Пишіть на адресу: 8-33

The Samaritan Supply Co.,
175 Michigan Ave., Detroit, Mich.

Найвисше забезпечене $100,000.00

НАЙНИЗШІ ЦІНИ. НАЙНИЗШІ ЦІНИ.

Читайте з увагою!

Не дайте дурити ся агентам крикливою і брехливою реклямою. Як вам хто говорить, що ручить за се або те, то ви запитайте цигана, чим він ручить і де його заруна? Відвічальний Агент і банкир складає заруну в державну касу. Заки повірите кому свій гріш, чи то до переховани, чи пересланя до старого краю, попереду переконайте ся, чим і як хто ручить за ваш тяжко запрацьований гріш. Я зложив в державній касї як заруку для вас **сто тисяч долярів.**

Тому тямте, що треба уникати непевних банкирів. До вашиx послуг є старий, опитний Агент, який висилає 100 корон за $20.43, 200 корон за $40.85, 500 корон за $102.00, 1000 корон за $204.00. Продає шифкарти до Европи і до Америки, робить контракти, певновласти та полагоджує військові справи, а усе то робить

дешево, совісно і точно.

Пишіть по подробиці курсу і ціни шифкарт.
Відповідаю відворотною почтою, а всяку пораду даю безплатно.

HENRY J. SCHNITZER
141 Washington St., New York. 46-19

Найвисше забезпечене $100,000.00

РУСИНИ!

Перестаньте переплачувати за одіж, яку купуєте по склепах.

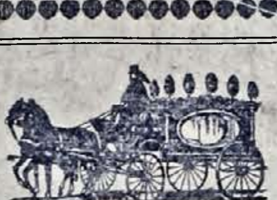
Купуйте виключно тільки у —10
Славянського Кравецького Товариства,
а ощадите від 8 до 10 долярів
на кождім одязї
БЕЗПРОВОЛОЧНО ЖАДАЙТЕ ВЗОРІВ.
Пишіть на адресу:

Slavonic Tailoring Co.
131 Bleecker Str., New York City.

ВАЖНЕ ДЛЯ РОБІТНИЦЬ!

Руське Бюро Праці. Перворядні заняття удїляє ся женщинам по приватних ділницях і ресторантах. Діячат потреба ... Платня добра. В справі порад безплатно. — Просимо удавати ся ... до ... В. Стефанов і Мих. Угорняк, „New Manhattan" Employment Agency, Tel 5484 Orchard

161 E. 4th Str New York City

Петро Ярема

руський погребник
виповнює керечі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., NEW YORK, N. Y.
(між 7-ою а 8-ою ул.)
Телефон: Orchard 2568. 5—

Русини Пітсбурга! ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО ГРОШІ — ТО СИЛА?

Старайтесь пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім Банку на розі ул. Carson-a і 14-ої. Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо корабельні карти на найлїпші лінії, а гроші до краю висилаємо по почтовім курсї

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St.,
South Side, Pittsburg, Pa.
Н. Е. Рот, през. А. П. Міллер, кас
Ол. Бучак, ур. банк.

Россійсько-Американська Лінія.

Одинока без пересїданя поміж Америкою і Росією.

Пароходи відпливають з Ню Йорку
„Бірма" — 11-го марта 1911
„Літуанія" — 25-го марта 1911

Нові, двошрубові пароходи „Курск", „Россія", „Бірма" і „Літуанія" правильно курсують поміж Америкою і Росією що дві недїлї. Се є одинока лїнїя без пересїданя. Пасажири сеї лїнїї можуть порозуміватися своєю рідною мовою та дістають свої народні страви.

Величезну догідність сеї лїнїї без пересїданя можуть посьвідчити тисячі пасажирів, що їхали пароходами сеї лїнії.

Більше подробиць подадуть наші агенти або головне заступництво лїнїї:

A. E. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agents,
27 Broadway, New York.

Металеві обцаси і запятки.

Для майнерів, каменярів, фармерів і всїх, що роблять при тяжкій роботї

Зроблені зі сталї, легкі до ношеня, самому можна їх наложити або кождий швець Вам їх наложить. Ваш купець має їх на складї враз з чоботами.

Пишіть по книжочку, котра Вам більше розкаже.

UNITED SHOE MASHINERY CO.
Boston, Mass.

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Проваджуть загальний банковий бизнес. Видає міжнародні мошні ордери, драфти і пересилає гроші до всїх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послїдних 5 лїт і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платить ся після спеціяльної умови, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-а, 2-а або 3-а разове ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСИ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: звіти братств і товариств належних до Р. Н. Союза платить ся по 1 центі за слово в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по 2 центи від слова для братств і товариств належних до Р. Н. Союза, а для товариств неналежних до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЯ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за кождий раз.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і школ по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 20 слів.

2) Найменше оголошене виносить 25 центів.

3) Належитість за всякі оголошеня мусить бути прислана з гори та з оголошенєм. В противнім разї оголошене безусловно не помістить ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

4) Кожде оголошене мусить бути в редакції найпізнїйше в пятницю перед тим числом, в якім має бути поміщене. Оголошеня телефоном не приймає ся.

5) Коли оголошене або його зміст не відповідає ... то редакція не приймає такого оголошеня.

6) Кожде оголошене ... редакції доказати ... оголошене.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб присилали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дїйсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї почерку.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Свій до свого!

ШИФКАРТИ

Руська Корабельна Агенція Григорія Кунашевського
члена Руського Народного Союза.

ВАЖНЕ! Як заїхати до старого краю або спровадити кого до Америки скоро і вигідно, а не видати богато грошій? На се питане дістанете відповідь з важними поясненями, скоро напишете лист (посткарта вистарчить) до Руської Корабельної Агенції. Переконаєте ся, що лиш у нас можете купити шифкарту за найтаньшу цїну. 3—

Поучене для жиючих по контрах!

Єсли уже рішились то ся їхати до старого краю, а хочете, щобисьте не спізнили ся на шифу та не блукали по дорозї, то перед виїздом повідоміть нас, коли і котрим треном виїдете, то ми вишлемо агента, котрий стрітить Вас на стації. В случаю спізненя на трен, то як прибудете до Ню Йорку, не ідіть, шукаючи на слїпо, та не віддавайте ся в руки всїляких невідповідних людий, яких часто стрічаєте по улицях при стації, а котрі лише задурюють, обдеруть та ще й висьміють чоловіка. Зателефонуйте зі стації до Руської Корабельної Агенції; нумер нашого телефону є **887 ORCHARD**, а наш агент сейчас прибуде і на Ваше жадане має Вам показати лист, котрий Ви нам писали і услужити чесно, як Р. К. Агенція вимагає. Виїжджаючи до Ню Йорку, беріть нашу адресу зі собою, застосуйте ся до нашого поученя; оно богато обезпечує пасажира, а нічого не коштує. До нас приходять що дня люди, котрі ходили до чужих агентів, а опісля прийшли і переконали ся, що у свого чоловіка найлучше.

В нашім Бюрі полагоджують ся всякі справи так старокраєві як і американські. Хто отже має яку справу, нехай удасть ся особисто або віднесе ся листовно на адресу:

G. KUNASHEVSKY
179 East 3rd Str., New York, N. Y.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ"

під покровом св. Арх. Михаїла.
„RYZNYCIA", 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має склад і виріб річей церковних як:

Фелони чорні від .... $30—65.00
Ризи сьвітлі від .... $35, 40, 55, 60, 80 і висше
Стихарі від .... $6.00 „
Ручники, илитони, хоругви з образами від $30.00 і в.
Чаші від .... $20, 35, 40, 50 і висше
Ліхтарі, Служебники, Евангелія від $20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.
Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній цїні.

Приймає ся замовленя на нові річи і до направи старі ризи.
ВИРОБЛЯЄ СЯ ВІДЗНАКИ БРАТСКІ, ПАСИ і проча.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.
Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.
Трійці ручно декоров. 5, 6-50, 7, 9.50 д. | Угли до кадильниці ..... 28 цнт.
Пачка (120) запалачів ... 24 цнт. | Олива гальов .... 1.10 дол.
Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
„ „ 4 на ф. і 6 на фунт .... 22 „
Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт .... 22 „
Сьвічки стеаринові .... 16 „
„ „ 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.
Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.
Надило 50 і 55 цнт. за фунт.

Ґрафофони і фоноґрафи по фабричній цїнї.

ТЕПЕР САМЕ ЧАС КУПИТИ СОБІ ГОВОРЯЧУ МАШИНУ І З ОДНОГО ДОЛЯРА ЗРОБИТИ ДВА

Отся велика 25-долярова говоряча машина але лише за готівку коштує $14.50.

До кождої такої дуже хорошої машини даємо 2-лїтну ґаранцію і 3 подвійні 10-цалеві руські рекорди даром. Ми маємо 25 нових ріжнородних українських рекордів. Скриника від фоноґрафу має 12 цалїв, висока на 6 цалїв, труба довга на 19 цалїв, а в середини 16 цалїв широка.

Инші фоноґрафи продаємо на місячні сплати. Зажадайте від нас цїнника фоноґрафів, рекордів, музичних інструментів, годинників і бритов. Каталоґ висилаємо даром.

GLOBE RECORD & SUPPLYCO., 129 E. 7th St., New York.

ДАРОМ вилічите себе самі!

Ліки „Galen" вилічили тисячі людий, вони вилічать і Вас. Пощо платити великанські суми грошій за лїченє, коли Ви можете вилічити себе самі і даром. Пришліть свою точну адресу, імя і прозвиско і пишіть який нумер з 10 ліків Ви хочете, а ми Вам зараз вишлемо одну пробку даром. Rumatina лічить ревматизм, невральгію. Pepsola лічить болізни жолудка і т. п. внутрішні недуги. Fortola, патентований лік для нервозних, ослаблених та утративших полові сили. Sanquinola вилічує лихорадку, малокровність і др. Asmola лічить зі знаменитим успіхом всі грудні болізни, як чахотку, астму і хронічний кашель. Virola лічить трипер, вилічить і т. п. Hemora вилічить в короткім часі геморої і затроєне крови. Merpota цілковито лічить сифіліс і рани по тілі. Pelocresce являє ся хорошим ліком проти випадання волося і болю голови. Profilacta вилічує в короткім часі всі жіночі недуги. Пишіть до

GALEN CHEMICAL CO., 1947 Broadway, New York City.

Лічу лишень мущин!

Спеціяльні і заразливі слабости мущин.	Чи Ви єсьте дїткнені якою спеціяльною слабостію і чи хочете віддати ся під опіку довіреного лїкаря?
Занечищене крови; скірні висипки; болї в ротї, горлї і на язицї.	Чи Вам випадає волосє? Чи чуєте Ви а рот і чи маєте неприємний віддих? Чи болять Вас зуби або ясна? Чи маєте біль голови або якісь болї в инших частях тїла? Я ручу Вам за знамениту опіку в невисших случаях.
Недомаганя мочеві; блуди молодости; запаленя; корчі і неправильности артерій.	Чи не допустилисьте Ви проступку проти прав здоровля і природи? Чи не відчуваєте болю в крижах? Чи єсьте змучені? Чи єсьте надмірно нервові, ослаблені і чи не тратите енерґії? Чи чуєтесь немічні, пригноблені і неспосібні виконувати Вашу працю як попередно? — Приходїть до мене а я Вам поможу вилїчитись.

Порада і оглядини безплатні.
УРЯДОВІ ГОДИНИ: Від 10-ої рано до 4-ої пополудн. і від 6-ої до 8-ої вечер.
В недїлї і сьвята від 10-ої рано до 1-ої пополуд.

Dr. GEARY
151 West 23-rd St., New York, N. Y.

Зголошуючі ся по опіку лїкарську мусять явити ся особисто до оглядин, позаяк листовними порадами неможливо як слїд лїчити слабостий. Не пишіть до нас, але приходїть самі. 45-18

Відповідне средство у відповіднім часї.

Нераз кладучи ся спати почуває ся ціла родина добре, однак слабість часто приходить серед ночи. Дитина приміром сильно починає кашляти і з плачом звертаєсь до матери, що її болить горло. Лучаєсь також, що хтось в родинї серед ночи зістав захоплений невральґією, або астма не дає комусь спати, справляючи йому терпіня і він бореcь о віддих. Так могуть минати цілі години, заки прийде лїкар. В таких случаях Pain Expeller є неоціненим средством.

Держіть сей лїк під руками на случай потреби. Се є конечностію, щоби запобічи в наглих случаях, заки лїкар зможе до вас прийти. Перестуджене не буде небезпечне в наслїдках, єсли ужиєте скоро Pain Expeller. Сей лїк можете купити в усїх аптиках по 25 і 50 центів бутелька. Стережіть ся підроблених лїків і зверніть увагу на отсю вінєту. Правдивий Pain Expeller находить ся лиш в такім опакованю. 89—

F. AD. RICHTER & Co.
215 Pearl St., New York City.

Ріхтора Congo-пілюльки усувають нестравність жолудка.

Книжки

які можна дістати в друкарнї „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з обр.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнїр	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	2.00
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Розмова Поляка з Русином	10
Псалтир	1.00
Релігійні вірованя	20
Русько англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.80
Бог Надежда моя	$2.50
Хлїб душі	2.50
Друг Душі	1.50
Друг Душі (в зв. опр.)	75

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., N. York.